

INVAZIJA je lahka beseda. Toda v praksi, ko je bila podvzeta v Normandiji, je šlo našim vojakom jako težke.

De Gaulle v boju za Francijo na znotraj in zunaj

V WASHINGTONU REŠILI "SAMOLJUBNOST". — ALI POSTANE FRANCIJA VELESILA? — NACRT ZA OJAČANJE FRANCOŠKE ZVEZE MARSELEZA IMA SPET SVOJ STARI POMEN

Eno najbolj tragično zapletenih poglavij sedanje vojne so odnosi med ameriško vlado in raznimi strujami, ki so, ali še zastopajo Francijo.

Dve zaveznicji — dva stališča

Ko se je Petain s svojo vlado podal Hitlerju, namesto da bi se umaknil v Alžir, in ker mu je Hitler dovolil upravljati precejšen del dežele brez nemške okupacijske oblasti, samo da bo "moralno" proti zaveznikom, se je Angliji to zelo za malo zdelo. S Francijo v Vichyju ni hotela Anglija nikakršnih odnosov. Petainovo vlado je smatrala od vsega začetka za kvizlinški režim.

Toda vlada Zed. držav pa je zavzela nasprotno stališče in pošljala v Vichy svoje najspodobnejše zastopnike. Rekla je, da to počne zaradi tega, ker želi, da bi Francija ne postala odkriti Hitlerjeva zaveznica.

Ta vloga washingtonske diplomacije, ki ji je načeljeval Roosevelt, se ni posrečila. Zamerili pa smo se borbenim Francozom, ker so videli, da ljubimkamo s sovražniki napredka Francije in s tem z ljudmi, ki so po svojem nagnjenju za Hitlerja, ne pa zaveznike.

Slab začetek v Afriki

Po kapitulaciji Francije leta 1940 se je pojavil izmed francoskih poveljnikov general Charles de Gaulle, ki je izjavil, da se bo boril dalje na zavezniški strani. Anglija ga je vzela v zaščito in mu pomagala. Tako je de Gaulle otel precejšen del francoskih kolonij v vojni na strani zaveznikov, dočim se je vlada v Vichyju bolj in bolj nagibala k Hitlerju.

Skoro do zadnjega je naša vlada mešetarila s temi ljudmi v nadi, da jih bo držala stran od "flirtanja" s Hitlerjem.

Ni se ji posrečilo. To ji je general de Gaulle, ki ga v naših vladnih krogih niso nikoli kaj prida marali, ves čas zadrževal. Toda namesto da bi njega podprli, so menili v Washingtonu, da mož nima veljave, ker je brez zaslonbe med Francozi. Smatrali so ga, da nekaj pomeni samo zato, ker ga Anglija podpira.

Zato se je ameriška diplomacija rajše oprijela Darlana, Girauda in poleg teh še celo bolj izrazitih francoskih fašistov, češ, da le s temi bo mogoče

kaj doseči, ako se jih podpre in odvrne od Nemčije. Naravno, da generalu de Gaulleu in drugim, ki so bili za tako Francijo, ki bi bila z vlado odločno na zavezniški strani, takšne mešetarenje ni bilo všeč.

To je dal Rooseveltu zelo določno razumeti, ko sta bila on (Roosevelt) in Churchill na sestanku v Casablanci in od takrat je de Gaulle prišel pri ameriški vladi še bolj v nemilost.

Ljudstvo izreklo svojo sodbo

V Washingtonu so to čudno politiko opravičevali na prav nerodne načine. De Gaullea ne moremo priznati, ker ne predstavlja legalne vlade; dalje, da nihče ne ve, če ima kaj francoskega ljudstva za seboj; dalje, da je aroganten, da je nedemokracičen, poln fašističnih nazorov in da želi postati kot tak diktator Francije.

Zanimivo pri tem je, da smo v istem času podpirali fašiste v Italiji, da smo oteli Italijo za fašističnega kralja in Badoglio pa pomagali več kot komurkoli v bivšem Mussolinijevem cesarstvu, če je bil za republiko in demokracijo.

In na podobni način smo ves čas pomagali fašistu Francu in njegovi diktaturi v Španiji.

Fraze o demokraciji naj bi bile le za ušesa domačega prebivalstva, a v njej ni politiki pa je bila ameriška podpora namenjena zgolj reakciji bodisi kjerkoli. Tako smo začeli našo politiko napram Franciji v Vichyju in potem pa še v francoski Afriki.

(Konec na 3. strani.)

Spet bo potrošenih na milijone dolarjev — a komu v korist?

Skózi do volilnega dne v novembru bo v deželi kampanjska vihra, v kateri bo obljub na koše, napadov, sušljanja, intrig, preteпов, zamer in pa nepetega pričakovanja. Vse to stane, Demokrate in republikance okrog 30 milijonov dolarjev. V volilnih bojih je med njimi "denarja kot toče".

Liberalni senatorji so pred leti s svojo dobroselnostjo zasnovali postavbe, ki določajo, da ne sme nobena stranka v volilnem boju za predsedniškega kandidata potrošiti več kot tri milijone dolarjev. Zakon je sicer legalistično napisan in se ga lahko tolmači tako, da nobena stranka ne sme potrošiti več kot toliko za svojo kampanjo.

Herbert Brownell Jr., ki je načelnik kampanjskega odbora republikanske stranke, pravi, da ne bo imel težav zbrati tri milijone dolarjev, toliko, kot mu jih postava dovoljuje v ta namen.

Prav tako ne bo imela demokratska stranka nobenih avir ali težav v pridobivanju gromitnih sredstev. Obe bosta vodili račune tako, da bo postavno. Kar bo več, bo šlo pa na druge firme. N. pr., vsak lokalni kampanjski odbor lahko potroši, če deluje neodvisno od stranke, toliko kakor ona. In koliko pa lahko še posamezne korporacije, posamezni bogataši, časopisi, cerkve in razne druge ustanove, ki se mešajo v politiko! Unije CIO n. pr. so zbrale blizu milijon dolarjev na svojo roko in ga bodo potrošile v svojem področju, tako da demokratska stranka ne bo za to vsoto nič odgovorna.

Koliko bo zapravila v kampanji Ameriška trgovska komora na indirektna načina, koliko njene podružnice, in koliko zveza industrialcev, to so potroški, ki nikdar ne pridejo v javnost.

Ali imajo delavci pri tem kaj odločati? Silno malo. Kandidate jim nominirajo mašine in kampanjo plačujejo mašine. Ako bogataš prispeva temu ali onemu kandidatu ali stranki toliko, kot mu postava dopušča, to ne pomeni, da je tisti denar res on prispeval. Izšel ga je iz onih, ki delajo in producirajo. Dokler ameriško delavstvo ne zapopade te resnice, ne bomo imeli delavskega političnega gibanj v tolikšni meri, da bi kaj pomenilo.

Novi minister Sava Kosanovič za jugoslovansko in balkansko federacijo

Ko je bil Sava Kosanovič imenovan za ministra v novo jugoslovansko vlado narodnega spoznanja, je poslal k njemu reporterja znani vplivni dnevnik New York Times, da izve njegove nazore in namene.

V tem intervjuju, ki je bil v Timesu priobčen dne 9. julija (obsega dve koloni) je Kosanovič poudaril, da je za federativno, demokratično Jugoslavijo, v kateri naj bi bila poleg Srbije, Hrvatske in Slovenije tudi Bolgarija.

(Program, za kakršnega je v prejšnji svetovni vojni Jugoslovansko republikansko združenje toliko delovalo, torej le prihaja do veljave, čeprav več kot četrto stoletja pozneje.)

Ob enem je Kosanovič v intervjuju izjavil, da je on ob enem za širšo balkansko federacijo, v kateri bi bile poleg federativne Jugoslavije tudi Rumunija, Grčija in Albanija.

Sava Kosanovič, ki je znan mnogim ameriškim Slovincem s shodov, na katerih je govoril, in

To je seveda tudi program SANSa, ki ga je sprejel na svojem kongresu decembra 1942 v Clevelandu, in ob svoji ustanovitvi ga je sprejel za svoj program tudi Združeni odbor jugoslovanskih Amerikancev — (ZOJSA).

Na ta način organizirana balkanska konfederacija bi bila najboljše jamstvo za mir na tem delu sveta in pa "most harmonije" med Rusijo in zapadno Evropo, meni Kosanovič.

To ne bi bila kaka vmesna država, kakor so jih velesile gradile v prejšnjih časih, ampak svobodna zveza z neutrujenimi mejami in s tem nosilka sodelovanja med vzhodom in zapadom, namesto mitnica ali pa žoga, ki se je bi uporabljalo v tokmaji med velesilami, kot se je dogajalo do te vojne.

Sava Kosanovič, ki je znan mnogim ameriškim Slovincem s shodov, na katerih je govoril, in

Toda biro za taka raziskova-

iz svojega predavanja v klubu št. 1 JSZ v Chicagu, je v novi vladi minister za notranje zadeve, socialno skrbstvo in javna dela. Ima torej tri portfelje. Po narodnosti je Srb iz Hrvatske.

V politiki je bil deloven med srbskim kmečkim ljudstvom na Hrvatskem in v Slavoniji, v Bosni in Hercegovini, in valja za bojovnika socialnega napredka.

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Od kar je vojna, je bilo v deželah izven Italije izpraznjenih vsled smrti 28 kardinalskih mest. Kar je bilo izpraznjenih v Italiji, so bili novi kardinali že imenovani. Izpraznjene kardinalske službe v Ameriki so v New Yorku, v Chicagu in v Bostonu, dalje v Toledu v Španiji, v Kolnu v Nemčiji, v Pragi na Češkem, v Rio de Janeiru v Braziliji, v Westminsteru na Angleškem in več drugih.

Ameriška trgovska komora je proti. Ona noče "vladnega umežavanja". Smatra, da če kongres opusti razne nadzorajoče zakone, bo "free enterprise" lahko spet svobodno zacvetel in spet bomo imeli po dve pihani piški v ponvi in morda tudi po dva avta v vsaki garaži.

Predlogo v tak namen je uredil senator Harley M. Kilgore (dem. iz W. Va.), ki so mu jo podprle unije AFL in mnoge druge. Določa, da se po odslovit-

vah začne te delavce tako namučati v zanje naprej pripravljenih zaposlitvah. In ker se za zaposlitve privatne družbe po končani vojni brčkone ne bodo kaj dosti brigale, naj prevzame to nalogo v oskrbo država.

Ameriška trgovska komora je proti. Ona noče "vladnega umežavanja". Smatra, da če kongres opusti razne nadzorajoče zakone, bo "free enterprise" lahko spet svobodno zacvetel in spet bomo imeli po dve pihani piški v ponvi in morda tudi po dva avta v vsaki garaži.

Predlogo v tak namen je uredil senator Harley M. Kilgore (dem. iz W. Va.), ki so mu jo podprle unije AFL in mnoge druge. Določa, da se po odslovit-

Zvezna vlada ima nad 6,140,000 oseb v svoji službi

Razen sovjetske vlade je vlada Zed. držav največji delodajalec na svetu. V svoji službi ima 6,140,000 oseb, ki prejema jo na leto \$989,000,000.

Gornje število vključuje samo civilne uslužbence.

V armadi in mornarici ima okrog 13,000,000 oseb.

Poleg teh pa vlada subvencira še tisoče drugih v vojnih obratih, ki so sicer na plačilni listi svojih kompanij, toda plačuje pa jih vlada.

Zvezni izdatki za plače civilnih uslužbencev so v treh letih narasli 75 odstotkov, število uslužbencev pa 39 odstotkov.

Iz upravnistva

Anton Jankovih poroča, da bo šel tekom svojih počitnic, ki so se začele ta teden, tudi malo ven na deželo. Obiskati misli naselbine Gowanda, Tonawanda, Buffalo in morda tudi Little Falls v New Yorku. Nazaj grede pa se ustavi v naselbinah Erie, Pa., in Conneaut, Fairport in Painsville, Ohio. Ob tej priliki bo agitiral tudi za Proletarca ter mu skušal dobiti kaj novih naročnikov. Somišljenikom priporočamo, da mu gredo na roko pri agitaciji. — Upravnistvo.

"Štiri svobodščine" v Alabami

Volilna oblast v Houston County, v "demokratski" (ne demokratični) Alabami je dovolila 39. izobraženim črnecem, da so se registrirali, toda bilo jim je rečeno, da prihodnjega novembra ne bodo smeli glasovati, pač pa dobe volilno pravico šele prihodnjega februarja, ako plačajo volilni davek (poll tax) za leto 1945.

Vsak izmed teh črncev je moral prinesiti v registracijski urad priporočila kvalificiranih belokorčev za kvalificirane se smatra po njihovih odredbah zdravnik, učitelj, zavarovalniške uradnike, trgovce, hišnike, farmarje in tudi zidarje).

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Od kar je vojna, je bilo v deželah izven Italije izpraznjenih vsled smrti 28 kardinalskih mest. Kar je bilo izpraznjenih v Italiji, so bili novi kardinali že imenovani. Izpraznjene kardinalske službe v Ameriki so v New Yorku, v Chicagu in v Bostonu, dalje v Toledu v Španiji, v Kolnu v Nemčiji, v Pragi na Češkem, v Rio de Janeiru v Braziliji, v Westminsteru na Angleškem in več drugih.

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Prostor za imenovanje novih kardinalov

Prostor za imenovanje novih kardinalov

La Follette svari pred nevarnostjo fašizma doma

VSE REAKCIONARNE SILE NA DELU, DA GA UVELJAVIJO. — SPREJEMANJE POSTAV NA DROBNO V DALEKOSEŽNE NAMENE. — HUJSKANJE PROTI UNIJAM

Dočim se ameriško ljudstvo zanima za vojno, v kateri je prizadeto, in pa za razne vsakdanjosti, planirajo reakcionarni prvaki privilegijev že sedaj vse tako, da kadar pride "free enterprise" spet do veljave, mu unije ne bodo mogle več škodovati.

Sedaj postavbe, prej sila

Senatni odsek za civilne svobodščine, v katerem je najodličnejši član senator "Bob" La Follette iz Wisconsin, bi rad predočil ljudstvu resnico, da četudi se borimo proti fašizmu v tujih deželah, pa tu, kar pred domačim pragom, čezdalje bolj drzno dviga glavo.

Začelo se je v legislaturah posameznih držav in nato v kongresu. V zbornicah je bilo širom dežele sprejetih že na ducate postav proti organiziranemu delavstvu, ki pa se jih sedaj le tu pa tam uvaja, a večinoma pa čakajo, da bo konec vojne.

Takrat pa pride naš čas, menijo sovražniki ljudskih pravic, oziroma tisti mogotci, ki smatrajo delavca za sužnja, pa mu sedaj, zaradi vojnih razmer in pomanjkanja delovnih rok ne morejo do živega.

Odslovitve na debelo in nato udar

Njihov načrt je imeti postavbe pripravljene. Ena, ki se je še ne uveljavlja, je sprejel lani kongres. Izrabiti jo bo možno čim bo dovolj brezposelnih, in pa vsled premikanja delavskih mas z municijskih centrov v druge kraje. Ko pride do tega, se bosta delavci in bivši vojak drenalja

Države na zapadu jako "budne"

Zelo so se v zadnjih treh letih požurile s sprejemanjem protiujijskih zakonov nekatere države

(Konec na 3. strani.)

Katka Zupančič bo pisala v Proletarca

V tej številki na 2. strani je prvič zastopana s svojimi IVERI Katka Zupančič. Obljublja, da bo nadaljevala. Njen sijajni slog, ki si ga je uveljavila v povestih, pesmih in črticah v raznih slovenskih publikacijah v Ameriki, in s katerim zna toliko povedati, žari tudi iz te njene prve kolone v Proletarcu.

Sotrudniki so vsakemu listu neobhodno potrebni, ako noče biti ves po enem kopitu. Proletarec jih ima prilično število.

Joško Oven n. pr. piše redno vsak teden še dobrih par let. Ni mu lahko, ker dela vsak dan, pa drugih opravkov ima mnogo, a vendar, odločil se je in vztraja.

Upamo, da bo enako storila tudi Katka. Veliko lepega, poučnega in koristnega nam bo lahko povedala. Pa tudi z grajo ne bo smela štediti.

Svoječasno nam je obljubil bolj pogosto pisati tudi Frank Česen v Clevelandu. Nedavno je nam poslal prevod kratke črtice sovjetskega pisatelja Elije Ehrenburga.

Tudi Frank Puncer v Milwaukeeju je obljubljal, da se bo čimvečkrat oglasil s svojo staro satiro, pa jamra, da ga drži nazaj tovarna in pa da tudi zdrav ni posebno.

Humorist Martin Judnič bi lahko včasih kaj natiptak, čeprav z eno roko, kakor pravi v svojem pisnu v tej številki. Anton Shular v Kansasu se oglašuje pa tam, da pojamra, ali pa zbija šale.

Potem imamo dopisnike, ki poročajo o aktivnostih v naselbinah, o delu za list, za pomožne akcije, o volilnih bojih itd. Snov v vzhodnem Ohio, Zornik v Penni. Tomšič v Coloradu in Tomšič v Californiji, Jankovič in Krelb v Clevelandu in mnogo drugih skrbi, da v Proletarcu ni enoličnosti.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Voditelji unij se na konvencijah starih strank zopet opekli

"Navada je železna srajca", pravi pregovor. Ena izmed navad, ki se je voditelji ameriških unij nikakor ne morejo iznebiti, je njihovo romanje vsaka štiri leta na konvencijo republikanske in demokratske stranke, kjer moledujejo za "koncesije" delavstvu, ki naj se jih bi napisalo na platformo (v strankin kampanjski program).

Tako je bilo spet letos; pred par tedni na konvenciji republikanske stranke in sedaj na demokratski.

V imenu unij CIO je bil pred odborom republikanske stranke za sestavo platforme Van A. Bittner. Poslušali so ga, mu segli v roke in mož je odšel. "Union News Service" (CIO) poroča, da so bili predstavniki CIO na republikanski konvenciji zelo hladno sprejeti in nič boljše niso našli voditelji AFL in železničarskih bratovščin.

S klavzulo v platformi republikanske stranke, ki se tiče njegove stališča z ozirom na unije in socialne zakone, ni zadovoljna ne AFL, ne CIO. William Green jo je označil za "presenetljivo slabo točko". Ne pove nič določnega, razen da prijema Roosevelta, ker je "usilil" toliko "regulacijskih" zakonov, da so "izgubili" vsled njih svobodo delavci in delodajalci.

"Delavsko klavzulo" v republikanski platformi sta pohvalila samo Wm. Hutcheson, predsednik tesarske unije, in John L. Lewis. Oba sta že stara republikanska politika in jima bi bila vseč kakoršnokoli točko bi že sprejela.

Nekateri unijski voditelji pa bodo pohvalili "delavsko klavzulo" demokratske stranke, dasi tvorijo njeno konvencijo, ki se vrši ta teden, prav tako konservativni ljudje, kakor odločujejo v republikanski stranki. To voditelji unij dobro vedo. Prav zato ker to razumejo, naglašajo toliko bolj Roosevelta, ker zaupajo njemu, ne pa njegovi stranki. Toda tudi Roosevelt je že pred več leti nehal usiljevati kongresu predloge socialnega značaja, in že dolgo pred to volilno kampanjo izjavil, da je "new deal" izvršil svoje, sedaj pa naj bo naša glavna briga, da zmagamo v vojni.

Letošnja konvencija republikanske stranke je bila po duhu bolj reakcionarna kakor pred štirimi leti. In isto drži za demokratsko konvencijo. Ze pred štirimi leti se je upirala nominirati Henryja Wallacea za podpredsedniškega kandidata, a sedaj pa je bil proti njemu že mnogo tednov tolikšen boj, kot da je on najnevarnejši politik v tej deželi. Nevaren komu? Sovražijo ga, ker poudarja potrebo in pravice "navadnega človeka" in pravi, da bo nova doba njegova. Ko se je Roosevelt javno poslovil od svojega "newdealskega" gesla, ga je Wallace oglašal naprej in to je burboncem, ki kontrolirajo politične mašine demokratske strane jako zoperno.

Za Roosevelta so se še nekako zedinili, čeprav ne z veseljem. Mnogi demokratski veljaki so se vseeno odprto proti njemu. Toda večini ni kazalo drugega kot da se še enkrat izreče zanj. Ker pa se je raznesla trditve, da je slabega zdravlja in da morda ne bo preživel termina, ali pa se utegne zgoditi, da ko bo vojne konec in mir sklenjen, bo resigniral, so postali pozorni na vprašanje nasledstva. Svoje vpitje proti Wallaceu so dvignili s tega stališča.

Vsi odborniki unij vedo, da kadar se gre proti delavstvu, ni v kongresu in v legislaturah med demokratsko in republikansko stranko nobene razlike.

In je ne bo v bodoče. Tudi če je organiziranemu delavstvu predsednik naklonjen, mu proti reakcionarni večini v kongresu ne more kaj prida koristiti.

To, kar je kongres v prid delavstva na pritisk Roosevelta sprejel, je bilo v krizi. V taki krizi, da se je majala vsa struktura ameriškega kapitalizma. Ves "new deal" je bil zamišljen tako, da se ga otme iz nevarnosti popolnega poloma in v ta namen je bilo treba pomagati iz bede in zmede milijonom brezposelnih in bankrotiranim farmerjem. "New deal" je uspel največ v prid posedujočih. Brezposelnost pa je odpravilo šele oboroževanje in vojna. Socialni problemi so v teh okoliščinah za enkrat potisnjeni v ozadje, a pojavili se bodo spet v ospredju čim bo konec vojne. In tedaj bodo voditelji unij znova izprevideli, da imajo v republikanski in demokratski stranki zelo malo "delavskih prijateljev". In unije CIO pa še posebej, ker jim bo postalo jasno, da so svoje stotisočake v volilni kampanji slabo porabile.

Odmevi na spremembo politike jugoslovanske zamejne vlade

Jugoslovanski veleposlanik Konstantin Fotič v Washingtonu se je po dobrih dveh tednih v marsičem premislil. Ko ga je novi premier Šubišić odslovil, je izjavil, da se mu ne bo pokoril, ker bi morala odslovitve podpisati tudi vnanji in finančni minister. Šubišić pa je bil takrat še sam.

Medtem je Šubišić novo vlado sestavil, kralj jo je odobril in

GORNJE JE BILA PRED NEKAJ TEDNI NACIJSKA TRDNJAVA. Zgradili so si jo v Normandiji, ki naj bi branila zaveznikom vpad v "Festung Evropa". Kaj je s te "nepremagljive utrdbe" nastalo, govori slika.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Tale stolpec, ki ga danes prvič vidite — morda i berete — bo prinašal različno snov. Urednik mi je namreč dal "proste roke", zato ne jemljite na piko njegava, ako bi kdaj zatipali kakšen trn v mojih vrstah.

Tudi nisem prisegla ne na križ, ne na brado Mohamedovo, da bom redno vsak teden napisala toliko in toliko. Zato se ne čudite, če bo tega stolpca več, včasih manj in včasih nič — pravim: včasih nič.

Da sem si izbrala za naslov "Iveri"—četudi bodo i bruna—so krive sanje. Drugače bi vam nemara nudila "Zrnje v plevah", ali kaj podobnega.

Dobro bi omeniti, kako se gledava s politikom. Dolgo in predolg sem bila takorekoč trdno uverjena, da so politične vode samo za ščuke. Ščukarstvo pa ni bilo nikoli moja lastnost. Torej mi politika ni mogla biti mikavna.

"Etika in politika!!! Le kako moreš družiti to dvoje!?" Tako se je zgražal nad mojo tednajo lahkovernostjo nekdo, ki so mu ščuke odgriznile prst, ko je skušal rešiti neko ubogo ribico.

Jaz nisem bila tista ribica. Ta pripomba je potrebna, da ne bo kdo sočustvoval z menoj.

Veliko pozneje šele sem spoznala, da je v političnih tokih najti tudi take ribe, ki jim med etiko in politikom ni treba postavljati pike in ki jim ščuke nič ne morejo.

Skoda, da je Kristanov med nami tak malo!

Priprave na obračun

Vojne sile so na delu. Načrt je v glavnih obrisih že sestavljen. Podrobnosti bodo sledile postopoma z razvojem vojnih dogodkov.

tako je postala povsem legalna. Na legalnost pa ameriška in angleška vlada veliko porajtati.

Konstantin Fotič se je poslovil iz službe s pismom državnemu tajniku Hullu, v katerem pa še vedno smatra, da nova vlada ni pravilna, ne pravična, Srbom pa na naravnost krivična. S Fotičem vred je pustilo službo v poslanstvu nekaj drugih Srbov, ki so se vsled svojega udinjanja Fotičevi politiki onemogočili in odšli z vzkljanji Mihajloviču. Toda le z vzkljiki, ne osebno. Pravijo, da bi rajše šli v ameriško vojno službo.

V Chicagu je odstopil jugoslovanski konzul, en uradnik in ena uradnica — vsi trije Srbi — generalni konzul, Hrvat po rodu, pa je ostal.

Od kar je ustanovljena Šubišičeva vlada, je radio-postaja Svobodna Jugoslavija, ki je oznanjala vesti o bojih jugoslovanske osvobodilne vojske pod maršalom Titom, utihnila. Saj kar se tujezemskega časopisja tiče, posebno ameriškega in angleškega. To pomeni, da bo v bodoče razglašanje poročil o Jugoslaviji v področju Šubišičeve vlade, ki pa ni še urejena, ker so vsi jugoslovanski propagandno službo v Londonu, Kairu in v New Yorku ter Washingtonu kontrolirali pristaši prejšnjega režima.

Fotičeva poslovitev iz poslaniške službe je udarec na vse, ki so mu služili. Je sposoben propagandist in veliko denarja je imel na razpolago. To je prešlo.

Najbolj občuti to spremembo "Srbobran" v Pittsburghu. A bo še dalje udrihal. Premeteni ljudje si znajo pomagati ob pravem času, da s financami ne pridejo v zadrege. Ampak bitko pa so izgubili. To čutijo in se zastran tega silno togote.

Nova vlada pa ima sedaj slajno priložnost, da dokaže svo zmotnost in korumpiranost prejšnjega režima s tem, da zares deluje za to, za kar se je oglašala. Začela je dobro, a ovir pa ima veliko pred sabo. Premagala jih bo, če bo odločno nadaljevala po poti takega sporazuma, kot ga je sklenila.

V zasadenih deželah se bodo upostavilečasne vlade, ki bodo v oblasti dotlej, da si posamezni narodi sami in po svoji volji ne izvolijo vlade v svojih deželah. Vsaj toliko jamči sporazum vseh treh evropskih velesil.

Odločujoče velesile so se tudi sporazumele glede vprašanja: kaj je storiti s sovražniki, ko bodo premagani. Vrhovni poveljnik Eisenhower bo imel oblast nad pokrajinami skoro vse zapadne Evrope; Anglija bo pa poslala posebej izvežbano moštvo vojaške vlade v Nemčijo, da bo prevzelo ali zaseglo vsa javna mesta in njih področja, hkrati pa bo vodilo tako zvano čistko med naciji.

Ta je vzeto iz washingtonskih poročil.

Ali bodo v tem in za ta posel izbranem in izurjenem moštvo zastopani poleg Angležev tudi drugi po Nemcih udarjeni narodi — tega poročilo ne pove... Ali bilo bi silno na mestu, da bi se v tem pogledu nele točneje, ampak točno izjavilo.

Posebno za Slovane je to vprašanje velike važnosti. Saj so bile vse slovanske dežele, tudi slovenski del Rusije, po Nemcih zasadeni, medtem ko Anglija ni bila zasadena in torej tozadnevnih strašnih skušen Angleži nimajo.

Tudi ni hitlerijanski nemški program vključeval ne za Angleže ne za druge narode tega, kar je vključeval posebej za Slovane, namreč: poleg poraza tudi sistematično zatiranje do popolnega iztrebljenja. Ta program so izvajali; koliko so ga izvedli — bodo pokazala dejstva.

Zato bo nacije in nacijsko oduševljene Nemce treba soditi ne zgolj kot kršilce mednarodnega prava, marveč kot kršilce

slošnega človečanskega prava. To je, kot prave in dobesedne morilce.

Ce pa bodo morali grobovi molčati in če pohabljeni in stradanci posameznih narodov ne bodo imeli svojega zastopstva med tožitelji, ne bo sodba ne pravična, ne izdatna. In če bodo na zotožni klopi le naciji, ne pa nemški narod, bo Nemčija vkljub porazu — zmagala. Zmagala seveda ne na celi črti, vendar pa deloma. Ko se bodo od nje razbiti in izmognani narodi komaj nekoliko opomogli, bo ona že davno na nogah. Če je v tej vojni žrtvovala, ali bo žrtvovala eno generacijo svojih moških, je pa zato drugod ušibila in razredčila, ponekod tudi pokončala najmanj dve generaciji moških in — žensk. To vam je tisto zlo, ki postane zlasti za majhne narode lahko prav nevarno in morda usodno. Zategadelj bo Nemčiji navzlic izgubljeni bitki velik nagelj računati na "Lebensraum" zdaj, kot kdaj prej — če se ji posreči zvrniti vso krivdo in odgovornost na Hitlerja in njegove tolpe.

Hitlerstvo ni zrastlečez noč in na goli skali, ni kar iznenada planilo na nemško ljudstvo, ampak se je pod vneto oskrbo junckerskih vrtnarjev razvijalo v nemških domovih, šolah in uradih. Uklesilo se je iz nemškega ljudstva.

Da so poglone nacijske kalli iz versajske pogodbe, to je prazno. Če bi bili versajski sklepi za Nemce milejši, bi se bila ta vojna, ki nič drugega, nego nadaljevanje one prve, začela morda nekaj let prej; če bi bili pa sklepi trši, pa tolikanj poznej. Kajti Nemci so trdili in še zmerom trdijo, da njihova armada v prvi svetovni vojni ni bila premagana.

Dokaj hroma je bila trditve, da bi se bila Nemčija razvila v miroljubno demokracijo, če bi bile le ostale države izdatne podpore nemško republiko. Koliko smisla in volje so Nemci imeli do svoje republike, so pokazali na volitvah, ko so ji izbrali za predsednika — koga? Samega Hindenburga! To je tako, kakor če bi kdo, ki mu zelje ne tekne, hotoma izročil svoj zelnik kozi v varstvo.

In ker so bili pri odločujoči večini zastopani poleg militaristov seveda tudi denarniki, je manjšina ostala brez prave moči in je hočeš ali nočeš zrla na svojo republiko nekako tako, kakor bi gledal star menih na lepo skušnjava.

"Crni trg" z otroci

Izmogavanje otrok pri delu vseh vrst je sedaj v ogromnem zamahu. Delodajalci jih najemajo in silijo v razne obrate neglede na postave za zaščito otrok. Izgovarjajo se na "vojne napore", češ, da hočejo "pomagati" z vsemi svojimi močmi (v resnici na stroške zdravja otrok) k čimprejšnji zmagi (to se pravi, k čimprejšnji odebeltitvi svojih žepov). Tako to stvar tolmači dnevnik St. Louis Post-Dispatch, ki ugotavlja, da je bilo pred vojno uposlenih manj kot milijon otrok med 14. in 17. letom, a do konca tega leta bo to število naraslo na 5 milijonov.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Nekoč mi je nekdo pravil — bil je pač eden tistih vojnih strategov — da so Rusi dobri v obrambi (v defenzivi) — ali ofenzivno se pa po njegovem mnenju ne bodo uveljavili. Da se je fant zelo zmotil, to menda danes sam priznava. Kajti kako Rusi proti nemški meji sedaj prodirajo, o tem se je menda dobro uveril celo sam veliki firer.

Naši sosedi

V Južni in v centralni Ameriki ni vse v redu. V Guatemali je moral pobegniti diktator Ubico in v El Salvadorju so pognali čez mejo okrutnega diktatorja-mistika Maximiliano Hernandezsa Martineza. Enaka usoda čaka skoro gotovo tudi diktatorja Tiburcio Cariasa v Hondurasu in Anastazio Samoza v Nicaraguji.

Kar je čudno je to, da se gotove južne republike pogrežajo v vojaški, despotski fašizem, druge sa ga pa skušajo otresti.

Vojaški režim v Argentini se je, kot sem že zadnjič omenil, napotil v fašizem, čeprav se to večkrat zanikava. Odpravil je svobodo tiska in govora, zatrl delavske unije in v večjih službah zaplenil premoženje. O kakšnih volitvah v Argentini sedaj ni govora. Radikaleci — sem spadajo socialisti, komunisti itd. — so ali zaprti ali pa v izgnanstvu. Nacionalistični, sovinstični militaristi so na krmilu. Dne 10. junija je imel vojni minister Juan Domingo Peron govor, v katerem je naštel argentinske ambicije in prav po mussolinsko rožljaj s sabljo.

Na sosede Argentine je s svojim govorom napravil zelo slab, boleč vtis, n. pr. na republiko Čile in Uruguay.

Resnica je, da je oboroževanje v Južni Ameriki na dnevnem redu. Najprvo je bila Brazilija, ki je z napovedjo vojne osišču dobila pravico do "lend-leaseih" dajatev iz Zed. držav, kar pomeni, da je bila in ostane deležna orožja in raznih drugih pošiljatev iz dežele strica Sama.

Brazilija ima svojega diktatorja predsednika Getulija Vargasa, ki je vse drugo kot demokrat. Argentina čuti, da postaja Brazilija vsak dan močnejša in ji izpodjedla prvenstvo. Vse tudi, da ima močno armado, ki se vežba navidezno za evropska bojišča, toda je še vedno doma kjer skoro gotovo tudi ostane.

Argentina ima v večini belopolitno prebivalstvo. Do nedavnega časa je bila znana kot najliberalnejša dežela v Južni Ameriki. V poljedelstvu je zelo bogata, primanjkuje pa ji premoga, olja in železa. Te potrebščine kupuje v zameno za svoje pridelke (žito, bombaž, meso, volna itd.) od svojih sosedov in veliko od Anglije.

S postankom falange v Spaniji je zavel v Argentini drug veter. Spanija je danes tista dežela, iz katere se usiplje strup šovinističnega klerikalnega fašizma po vsi latinski Ameriki. In posebno v Argentini je ta strup padel na rodovitna tla.

Argentina se danes naorožuje. V Spanijo izvažajo veliko živeža in druge pridelke, od tam pa ga oddajajo Nemčiji. Iz Argentine ga vozijo španske ladje, nazaj pa dovažajo železo in drug material, ki ji je potreben pri produciranju municije.

Predzadnji teden je bila v Buenos Airesu ogromna vojaška parada, v kateri se je pomikalo na stotine oklopnih tankov, izdelanih v argentinskih tovarnah in nad mestom so križarila bojna letala, istotako izdelana v Argentini. Vse to — s fašistično kliko na krmilu ne obeta nič dobrega.

V Mehiki

V nedeljo 9. julija je korakalo pred narodno palačo v mehikškem glavnem mestu nad 50.000 unijskih delavcev. S to demonstracijo so predsedniku Avilu Camachu pokazali, da so stoodstotno z njim, ker je v začetku tega meseca odredil preiskavo falangistične klerikalne organizacije "Sinarquista". Vlada je zaplenila njene knjige in skrivne dokumente. Bil je že skrajni čas.

Drugo razveseljivo dejstvo je apropiacija vsote enajst milijonov dolarjev za zidanje ljudskih šol v Mehiki. Poleg deljenja zemlje in gradnje jezov za

irigacijo je zidanje šol v Mehiki najpotrebnejša naloga, čeprav se je v nji v zadnjih desetih letih napravilo v tem oziru velikanski korak naprej.

Kljub vsem težavam, ki jih ima, je torej Mehika vseeno na pravi poti. Je pač edina dežela na oni strani Rio Granda, ki je priznala v bistvu Indijanca ne samo za človeka, ampak tudi za — državljana!

Pri nas

Skozi zadnjih par tednov se je dogodilo pri nas precej žalostnih dogodkov. Strašna nesreča v Hartfordu, Conn., kjer je izgubilo življenje v ognju v cirkusu nad 150 ljudi, večinoma otroci. Nesreče na železnicah, v katerih je bilo ubitih poleg drugih potnikov tudi mnogo vojakov. A najbolj pretresljiva ne zgoda se je zgodila v premogovniku blizu mesta Bellaire, Ohio. Šestinsdesetim premozarjem je zasulo izhod, ker je opore uničil požar. Nekaj dni, ko so se vršila rešilna dela, je bilo še upanje, da dobe ven saj nekaj živih. A potem ne več. Tragedija, ki sledi premozarjski družini od rojstva do groba, je nekaj, kar puhlo meščansko časopisje ne bo nikdar razumelo. Spominjamo se, kako je to časopisje v imenu takozvane javnosti rohnelo proti tistemu malemu zvišanju borne premozarjske plače, vedoč, da če jo kdo zasluži, je to premozar, kateremu je smrt dnevno za petami.

Kandidati in kandidature

To bo kratek odstavek. Predsednik Roosevelt je sporočil, da se je odločil ponovno kandidirati. Gerald L. K. Smith, znani fašistični pridigar ter vodja "America First Party" je minuli teden naznanil javnosti, da se njegova skupina snide v Chicagu 16. julija, da konvenciji demokratske stranke predlaga demokratske stranke predlaga demokratske stranke predlaga demokratske stranke, ki pa se ni hotela ozirati nanj.

Proletarec in kampanja dvestoterih

Proletarec ima prijatelje. Prepričan sem, da presežemo kvoto dvestoterih, ki bi vsaki prispeval po \$5. Upravnik Proletarca Charli mi je povedal, da se je nabrala že precejšnja vsota, ki dnevno narašča. Če je bil petak kdaj prispevan za dobro stvar, je to za naš list, katerega moramo za nadaljno uspevanje in izvrševanje njegovih nalog finančno podpreti. Na noben način ne smemo dovoliti, da zaide v dolgovce. Sodrugi in prijatelji lista, še posebno ženske, oglasite se!

Imena prispevateljev bodo objavljena v koloni pod označbo Prispevki dvestoterih Proletarcu v podporo.

Ruski relief

Prav zadovoljiv odziv. Frank Luzbi iz Chicaga, dober prijatelj Proletarca, je daroval v ta fond \$5. Luzbi o Rusiji mnogo ve, ker je bil v zadnji vojni, ko je služil v avstrijski armadi, od Rusov vjet.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu Nemčija smatra, da smo njena zemlja je sveta in nedotakljiva, vse drugo pa se lahko pohodi in uniči, to mi nikar ne gre v glavo.

POVESTNI DEL

JUŠ KOZAK:

ŠENTPETER

(Nadaljevanje.)

Dva dni nato je zopet trpela. "O gospod, reši, reši dušo!" je prosila s sklenjenimi rokami. Siroko je odprla oči in se oklenila Marijinih rok: "Sestra, ali veš, kaj je svet? Bogostvo, lišp, veselje, čast in malo, malo slasti. Kje je resnično življenje, kje?"

Nato je pričela umirati. "Reši... dušo..." se je včasih čulo iz hropečih prsi. Tik pred koncem pa je poizkušala nekemu dati desnico. "Zbo... gom" je dihnilo iz nje in onemela je.

Zeba jo je zvečer zamaknjeno gledala: "Tako je lepa, kakor bi bila iz voska ustvarjena. Zdaj je odrešena."

Aleš je zajokal, ko je zagledal Marijo. "Mamka, ne jočite!" je prosil, "midva sva tako vaša!" Na Miklavžev dan, tri dni po pogrebu je Marijo potrla nova žalost.

Aleš in Rok sta se sprla. V besni, slepi jezi je navalil Rok na Aleša.

Ko je prihitela Marija, ni mogla verjeti očem. Aleš se je ves bled tresel v kotu in tiščal puško, ki jo je dobil za Miklavža, na prsih. Zadaj za njim je stal Rok in mu pretil z velikim, kuhinjskim nožem. Videlo se je, da niti ne ve, kaj dela ter mu jeza bruhla iz oči.

"Rok, Rok!" je zakričala Marija.

Otrok je ni poslušal. Zdelo se je, da bo vsak hip zamahnil. Marija je zgrabila Aleša k sebi. Se glasu ni mogel iztisniti.

"Boš dal?" je rjul Rok. "Ti pritepenec! Mačka je tvoja mati, pes tvoj oče!"

Mrzel pot je oblival Marijo. Zgrabila ga je za roko in z vsem naporom mu je iztrgala nož.

Zaklenila ga je v sobo in ga strahovala. Iz sobe se je zopet oglašalo.

"Mačka je tvoja mati in pes tvoj oče!"

Ko se ji je posrečilo z največjim naporom streti jezo, je potuhnjeno pokleknil in še vedno sikal: "Bo še videl, pritepenec!"

Zvečer se je Aleš približal k Mariji. Objokan je bil.

"Mamka, povejte, ali res nimam očeta?"

"Tvoj oče, Aleš, je umrl. Dober človek je bil, ampak ubog!"

"Kdo, kdo?"

"Stric Luka je bil tvoj oče. Zato si bil pri nas in si naš kakor Rok."

Otrok jo je nezaupljivo motril: "In mati?"

"Nesrečna je bila. Veliko je trpela, kot teta Aza."

"Skofička pa je rekla, da je moja mati delala greh, očetu pa še molitve ne pomaga."

"Aleš, ti moli za oba. Skofička ni lepo govorila."

Nekaj trenutkov je vladal molk med očmi. Nato se je Alešu utrpela solza: "Mamka, če bo Rok še enkrat kaj takega rekel, ga bom udaril."

"Aleš, vidva se ne smeta pretepati. Sem mu že jaz prepovedala."

Stisnil se ji je v naročje: "Mati, zakaj mi stric Luka niso tega prej povedali, tako sem jih imel rad."

"Da bi ti ne bil žalosten."

"Nič ne bi bil žalosten, še pomagal bi jim. Ali so me imeli radi?"

"Aleš, saj veš, kako te je imel rad."

Nenadno se je ozrl vanjo z blestečim pogledom.

"Mati me pa ni imela rada."

"Imela, imela, Aleš, pa je umrla, ko si bil še čisto majhen."

Otrok je prepričevalno trdil: "Ni me imela!"

"Zakaj, Aleš?"

"Če bi me imela rada, bi me ne dala Skofički."

"Gospod župnik te je dal tja, ker ti je dobro hotel. Tvoja mati je že umrla."

Tisti hip so Aleša polile solze, vrgel se je v Marijino naročje in krčevito je plakal: "Vas imam tako rad!" je jecjal, "vi ste moja mati!"

Matero so odprle oči in bede nad spečo deco. Obličja se niso izpremenila, čeprav jim je umrlo že toliko otrok. Mlada srca so živo utripala v kamenitih telesih in pričela so spoznavati življenje.

Večne ure

Leta so prinašala pozabljenje. Aleš in Rok sta odrasla. Le medlo sta se še spominjala preteklih dni in ljudi. Na Skofovem in tja do Friškova so vstajale na polju nove pritrilne hišice, spočetka plaho in raztreseno. V njih so se naselili ljudje iz mesta ter Streharjevi delavci. Nove prodajalne so odpirali, nove krčme, pomočniki so postajali mojstri. Holarjevi niso še odprodali nobenega koščka sveta za hišo, drugje pa je bilo vedno manj zemlje za posevek.

Stare praznike, žegnanja so obhajali kakor prejšnje čase le v domovih ob cesti, kjer so živeli še rodovi iz pamtidni. Ljudje zadaj na polju so se shajali med seboj ter se redkokdaj družili z onimi ob farni cesti. Delavci so pili po malih krčmah in pri Pacu, kjer je po očetovi smrti gospodarila Liza, razvijajoča se v dekle tuje lepote. Njen ostro rezani obraz, z lahno zaokroženo bradico in majhnimi, vzvalovanimi ustnicami je bil včasih skoro prozoren, včasih pa tako svež, kakor bi dihnila vanj toplota z juga, odkoder je bila mati doma. Pri njej so se shajali vsi brez razlike, kakor prej. Vabile so jih črne oči, polne čudnih senc. Celo priletni možje so z veseljem občudovali goste svilene lase. Marsikateri je menil: "Kdo bi si mislil, da bo v tej podrtiji tako cvetela? Nevarna ženska!"

Skofička je umrla. Novi župnik je vedel, da se mu je na smrtni postelji izpovedala in obžalovala sovraštvo, ki ji zavoljo vere ni nikdar počivalo v prsih. Ljubila je svojega boga, pred njegovo strogostjo je tako trpela.

petala, da je naposled od strahu pred večnostjo otrpnila. Strašne prikazni so jo mučile in vsi so ji privoščili odrešenje v smrti. Bratovščina pa je rasla v družinah na Skofovem. V cerkvi so njeni udje pokupili prve sedeže, stari farani so se umaknili.

Le bronasti zvonovi so dihali v linah še vedno enako ter oznanjali trem vrstam faranov božje in delovne dni.

Na sveti večer je gosta megla pokrivala mesto. Ljudje so hiteli, da bi opravili delo pred prazniki in izginjali po domovih. Svečan molk se je sprostrl po šentpeterski cesti, skrivnostno pričakovanje je seglo v duše. Neslišno so nad meglami udarjale ure, kakor da so utihnilo celo zvonovi ter je v cerkvi zastalo srce, pripravljajoč se na veliko, pobožno radost.

Prijazno so gorele svetiljke za okni. Pri Holarjevih so že pokadili in opojni vonj kadila je posvetil hišo. Hlapci in dekle so posedli v kuhinji pri ognjišču.

V hiši, pod prižganimi jaslicami sta se razgovarjali Zeba in Svedrač.

"Čudno prirate človek k hiši, kakor pes," je menil Svedrač.

"Zdaj imaš svojo bajto, pa se še vedno potikaš drugje."

"Hm, imam jo, res, ampak takole o praznikih sem rad med domačini."

"Koliko nas je bilo včasih!" je vzdihnila Zeba. "Se vsako leto sem šla k polnočnici, danes pa ne morem nikamor. Doma bom molila."

"Postarala si se, postarala, teta."

"No, tudi ti nisi več mlad."

"Mlad že ne! Konca pa le ne vidim."

"Se vedno ti roje muhe po glavi. Sramota za tako starost."

"Tako je tudi rajna dejala."

"Katero rajno pa misliš?"

"I to, ki mi jo je vzela lanska zima."

"Ze pot lažeš. Njene smrti si bil tako vesel kot bajte."

"Hm, če bi imel nočjo katero doma..."

Zeba ga je nejevoljno prekinila: "Norec! V teh letih, pa ti gleda za ženskami!" Čez čas je vprašala: "Kje so pa naši? Marija pripravljaj. Ampak Aleš in Rok?"

(Dalje prihodnjič.)

Rdeči križ apelira v varstvo civilistov

Mednarodni Rdeči križ, z glavnim stanom v Genevi v Švici je dne 13. julija na vse v vojni zapletene dežele znova apeliral, naj v vojnih zonah protitirajo civiliste. Prvič je apeliral civilnemu prebivalstvu v obmabo v začetku 1940, a klic je naletel na gluha ušesa.

Civilno prebivalstvo ni le žrtev napadov iz zraka, bombardiranja med sovražnimi si armadami v vojnih zonah, in sedaj vsled nemških "robotov", ki nasčkakujejo v Angliji zgolj neoborožene ljudi, pač pa ga koljejo tudi za "kazen" kot še v nobeni vojni toliko.

Na vzhodni fronti so Nemci pokončali na stotisoce civilnega prebivalstva, in v vseh deželah, ki so pod njihno okupacijo. Po cela mesta, trge in vasi so iztrebili. In takega klanja ni še konec. Rdeči križ apelira, kar se Nemčije tiče, na gluha ušesa.

Patrioti v Franciji ne čakajo...

Kakor n. pr. v Sloveniji, tako je bilo posebno na Francoskem umorjenih že precej kvizlingov za kazni, ker svoj narod prodajajo sovražni sil. Zavezniški sicer obetajo vsem vojnimi zločincem s kaznimi, toda če v Franciji pridejo prej v roke podtalnemu gibanju, ne bo čakalo, da jih odda zaveznikom, nego kar samo čimprej obračuna z njimi. Objavilo je že pred par meseci novo dolgo listo onih, ki jih za njihna izdajstva čaka smrtna kazen.

In isto velja za Jugoslavijo. Kam naj beže Pavellič, Nedič, Rupnik in drugi Hitlerjevji pomočniki, kadar bo konec moči njihnega firerja? Nedvomno jih spreletava zona kadar pomislijo, da jim bo težko najti izhod na varno.

DEKLETA V INDIJI POMAGAJO ZAVEZNIKOM. Gornja slika jih predstavlja, ko na svoj primitivni način donajajo material za gradnje vojnih letalskih baz v Indiji.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Anton Zornik, Herminie, Pa., mi je nedavno sporočil, da od njega skozi par tednov ne bo kaj prida agitacije. Barvanje hiše, društvena opravila itd., vse to mu bo vzelo časa. Poslal je \$1.50 v tiskovni sklad in ko bo doma dogotovil delo, bo šel spet na pot.

Mrs. Maria Cupin, Escondito, Calif., je obnovila naročnino in poslala tudi dve novi, zraven pa prispevala \$2 v tiskovni sklad. Pravi, da ji je žal, ker se ni že prej naročila na Proletarca. List ji vsestransko ugaja in če bo mogla bo še kaj storila zanj.

Chicago: Obiskal nas je naš stari znanec Simon Trojar, ki je že dalj časa v Bellvillu, Ill., kot radio instruktor. Plačal je članarino za klub št. 1 JSZ, pa na Proletarca se je naročil. Louis Zorko nam je izročil \$2 v tiskovni sklad, ki sta ju prispevala Louis Novak in soproga iz Clevelanda. Chas. Pogorelec je dobil dve novi in 4 obnove naročnine. Frank Zaitz dve novi. Louis Steblay je prispeval v tiskovni sklad \$2, Anton Andres pa \$1.15. Frances Vider nam je izročila naročnino za Mrs. Seliskar, Ely, Minn. Luka Groser je dobil 4 obnove. Joško Oven pa dve novi naročnini.

Kathy Junko, Detroit, Mich., je poslala tri naročnine in \$5.40 v tiskovni sklad. Math Urbas je poslal \$31.90 v isti namen, ki sta jih zbrala z našim dobrim somišljenikom in dolgoletnim naročnikom Jožetom Kossom na pikniku soc. pevskega zbora "Svoboda" na farmi Rudyja Potočnika. John Zornik je poslal 2 novi in 10 obnove naročnin ter \$1 listu v podporo.

Frank Cvetan, Johnstown, Pa., je poslal 6 naročnin. Louis Sasek, Indianapolis, Ind., je obnovil naročnino in kot je njegova navada, poslal tudi \$2 v tiskovni sklad.

Tako so storile tudi Kristina Nadvešnik, Oglesby, Ill., in Mary Zaniker, Oregon City, Ore. Prispevali sta vsaka po dolarju v tiskovni sklad in obnovile svoji naročnini.

Herman Drobesh, New Waterford, C. B., Kanada, obnova naročnine, 50c tiskovnemu skladu in novce za prodane izvide Majskega glasa.

Johanna Pečjak, Greensboro, Pa., je obnovila naročnino, poslala po dolarju v tiskovni sklad zase in za soproga, in naročila Kernovo Angleško-slovensko berilo.

Joseph Ovea, Springfield, Ill., je poslal dve naročnini.

Cleveland, O. John Krebel je poslal 5 obnove in dve novi naročnini; Andrew Bozich dve obnovi, \$1 v tiskovni sklad in članske prispevke za klub št. 49 JSZ. Anton Jankovich 2 novi naročnini. Mrs. Anna Vadnal je poslala članarino P. M., za pevski zbor "Jadran" ter naročnino na list zase.

Joseph Snoy, Bridgeport, O., dve naročnini. Pravi, da se v kratkem spet oglasi.

Marko Tekavec, Canonsburg, Pa., za katerega sem že mislil, da ga je "črna noč požrla", je poslal dve naročnini in \$1 v tiskovni sklad, ki ga je prispeval Frank Samsa.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal 10 naročnin.

Anton Shular, Arma, Kans., dve naročnini in \$1 v tiskovni

sklad, ki ga je prispeval M. Medved.

John Teran, Ely, Minn., štiri naročnine.

Jennie Jerala, Moon Run, Pa., dve naročnini ter članske prispevke za klub 175 JSZ. Poroča, da so dobili dva nova člana, in sicer je pristopil bivši tajnik kluba št. 19 JSZ na Burgetts-townu Joseph Krmel s soprogo.

Mary E. Fradel, Latrobe, Pa., je poslala dve naročnini ter eno novo, zraven pa \$3 v tiskovni sklad. Prispevala sta s soprogo Johnom vsak en dolar, enega pa je dodal Andrej Bertl iz Darragha, Pa.

Da ne pozabim, oglasila se je tudi naša stara znanca Katherine Horvatin, ki se je po več mesecih bivanja v Los Angelesu spet kar hipoma pojavila v Chicagu, nato pa smo izvedeli, da je šla pogledati na drugi konec dežele, v New York. Poslala je polletno članarino klubu št. 1 JSZ, in kar bo več, naj gre v tiskovni sklad, je rekla. Piše, da ko se malo vdomači, razgleda in seznanji z rojaki, bo že spet poslala kakega novega naročnika. Upam, da bo uspešna v agitaciji. Saj je bila celo v svojem prejšnjem kraju, kjer so Slovenci bolj redko naseljeni. Sicer pa je Kathy fajn dekle, ki izvrši kar obljubi.

To bo vse za enkrat. Prihodnjič bom pa že morda lahko poročal o uspehu naše nove akcije za vzdrževanje Proletarca. Pisma na one, od katerih pričakujemo da nas podpro v tem prizadevanju, bodo razposlana v kratkem. Zdaj, ko pravijo, da po deželi ni več toliko stiske za denar, se je zanašati, da bo ta kampanja uspešna. In upati je, da se celo bolj kot je določena kvota.

ZELO VAŽNA SEJA JPO-SS IN SANSa

Chicago, Ill. — Prihodnja seja podružnice št. 8, Slovenska sekcija Jugoslovanskega pomožnega odbora in podružnice št. 90 SANSa se bo vršila v ponedeljek 24. julija v Tomažini dvorani, 1902 W. Cermak Road. Pričetek točno ob 8. zvečer. Po seji bomo imeli nekoliko okrepčila.

Ta seja bo zelo važna, prvič, podani bodo računski zadnje prireditve, drugič, volili bomo dva delegata in dva namestnika za konvencijo SANSa, ki se bo vršila meseca septembra v Clevelandu, O., tretjič, razdelile se bodo zelo zanimive publikacije v slovenskem in angleškem jeziku. Zatorej, udeležite se vsi zastopniki in vse zastopnice, kakor tudi odborniki in odbornice društev, klubov itd.

Na svidenje na seji in rodoljubni pozdrav,

Anton Krapenc, predsednik, John Gottlieb, tajnik, John Kochevar, blagajnik.

Smrtne nezgode v industriji se to leta znižale

V prvi polovici leta je bilo v ameriški industriji 6 odstotkov manj smrtnih nesreč kakor lani v istem času.

Skozi vse leto 1943 je bilo ubitih v industriji 18,000 ljudi, izven svojega dela pa 23,500, skupaj 41,500 delavcev.

LA FOLLETTE SVARI PRED NEVARNOSTJO FASIZMA DOMA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ve na zapadu. Glavni namen novih odredb je onemogočiti piktiranja, prepovedati vsa "hujskanja" (nagovarjanja) v stavko, in uvesti čimstrožjo kontrolo nad unijami, kakar se zavzemajo podveziti stavko. Postava marsikje določa, da je treba najprvo stavko predlagati, potem čez par mesecev o tem razpravljati, in ako je članstvo zanje, naj se tako izreče, toda s stavko pa sme priti šele po "uhladilni periodu", ki naj traja par tednov, morda več, kakor že določa zakon v dotični državi. To bi dalo delodajalcem priložnost, da se pripravijo, delavci, ki se bi za stavko izrekli, pa se bi hladili v navdušenju zanj.

Nova sredstva boljša kot stara

Za rušenje stavk so v prošlosti veljale za najboljše sredstvo plinske bombe — takozvane solznice — batine, bajoneti, odslavitve, izganjanja iz stanovanj in črna lista.

Po novem bodo postavle same opravile veliko tega nadležnega dela, odborniki unij pa bodo primorani trošiti svoj čas in denar svojih blagajen z zagovarjanjem na sodiščih. Kajti kakorkoli se bodo obrnili, bodo kršili zakon.

Senator LaFollette meni, da bi bilo za delavstvo zelo koristno, ako se bi več brigalo proti fašistični nevarnosti tukaj, namesto da jo odganja križem sveta, na svojo pa pozablja. Ko se mu bo nekega dne uselja na vrat, bo morda že prepozno, a sedaj je še čas, da se je otrese in ji prepreči pot k oblasti.

Zenske v službi na železnica

Iz statistike o uposilitvah na ameriških železnicah — zadnja se nanaša na mesec april t. l., je razvidno, da dela na njih nad 112,000 žensk, ali 6 odstotkov od skupnega števila na železnicah uposlenih delavcev, katerih je bilo aprila meseca 1,412,184.

Ako kake številke ne prejmete, to pomeni, da jo je pošla izgubila. Pisite upravištvu po drugo.

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOVO

"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"

"English-Slovene Reader"

Cena \$2.00 s poštnino vred

Naročila prejema PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave., CHICAGO 23, ILL.

DE GAULLE V BOJU ZA FRANCIJO NA ZNOTRAJ IN ZUNAJ

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ljudstvo spregovorilo

Ne zavezniška ne vichyska cenzura, ne policijske odredbe admirala Darlana in potem naših vojaških oblasti v francoski Afriki niso mogle ljudstva odvrti od manifestacij za de Gaullea. Darlan je bil umorjen, Giraud je moral pasti pod pritiskom ljudske volje, in iz francoskega narodnega osvobodilnega odbora so bili iztrebljeni drug za drugim vsi fašisti, čeprav jih je protežirala zavezniška diplomacija in zavezniška oborožena sila. Angliji je treba pri tem priznati, da je dala prvenstvo v tej politiki Zed. državam.

Nad leto dni je rasla napetost v odnošjih med vlado v Washingtonu in de Gaulleovim odborom. Churchill, ki je imel v naporih za pomirjenje podporo vse angleške in ameriške svobodoljubne javnosti, je končno izposloval, da je šel de Gaulle v Washington, v nadi, da bo Roosevelt ob taki priložnosti prenehal s svojo osebno trmo, in da se bo tudi de Gaulle umiril, kajti v odnošjih, kakršni so bili med njima, ne bi moglo dolgo dalje brez zlih posledic.

Sporazum dosežen

Churchill je s svojo potezo uspel. Roosevelt se je sicer še hladno zdržal in francoske vlade v Alžiru ni še priznal, a priznal pa ji je pravico izvrševati vladne posle v osvobojenem delu Francije, kar je že nekaj. De Gaulle se je posvolil zadovoljen, da je saj tako dobro izšlo.

A ob enem je skozi roke novinarjev v Washingtonu, New Yorku in v Montrealu določeno poudaril, da ni prav, ker se s Francijo postopa kot da je ni na zemljevidu. Francija je bila veslela in bo spet veslela, pravi de Gaulle. Kadar zavezniški govore o bodočnosti Evrope, naj nikar ne pozabijo, da brez Francije ne bodo njihovi sklepi ničesar zalegli.

Ob enem de Gaulle na podlagi skusenj sedanje vojne deluje, da bi postala Francija večja in močnejša s tem, da se ji bi pridružile kot avtonomne dežele Belgija, Nizozemska in Luksemburška. In pa da dabi nazaj Alzacijo in Loreno ter da zasede za dolgo dobo Porenje.

Francija si želi preobrat

De Gaulle je prepričan, da bo v teh naporih uspel. In uverjen je tudi, da bo francoska reakcija — čeprav je on sam konservativec — poražena v svojih naporih, da s pomočjo Londona in Washingtona reši deželo v prid tistim slojem, ki so krivi njene-ga propada.

Iz Francije se čuje Marselje-zak sedaj tako mogočno, in s takim pomenom, kakor takrat, ko je prvič orila in navduševala ljudi po deželi in potem po vsem svetu. V Franciji znova vre in iz nje pridejo vzpodbude za nove svetovne prevrate.

V slučaju, da je vaš naslov ali ime na Proletarcu napačen, ali če se je primerila kaka druga pomota, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici.

★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

Konstantin Fotič je končno le priznal, da je njegova personalna "ambasada" v Washingtonu nekemu vendarle podvržena. Če ne drugemu, tisti banki, v kateri je vložil denar jugoslovanskega ljudstva in ki ga je dosejal tako samolastno trošil. Ameriškiemu državnemu tajniku Hullu je dne 14. julija naznanil, da je svojo ambasadorsko službo pustil, z vsemi dolžnostmi in obveznostmi vred. Vsa njegova baharija, da nove jugoslovanske vlade, ki ji načeljuje Ivan Šubašič, ne bo priznal, ker ni nobena Srba iz Srbije v nji, in tako stvari, je šla v nič. Ampak nekoč bo nekdo zahteval račune o delu in stroških in pa kdo je bil deležen njegovih "lend-lease" dajatev...

Šubašič je nalogo za sestavo nove vlade sprejel pogojno, da bo legalna, karkoli bo že izcimil iz pogajanj za kompromis. To pomeni, da bo legalna v očeh angleške, sovjetske in ameriške vlade. Fotič je računal na svoje vplivne prijatelje, ki pa so se mu v zadnjem trenutku, ko so videli, kako piha veter, uhladili in moč je iz tega razvidel, da je njegove kontrole nad politiko v imenu Jugoslavije v Zed. državah konec.

Zelo jeznost izjavo je dne 8. julija podal jugoslovanski vojaški ataše podpolkovnik Živan L. Knezevič. On je z dušo in telesom s Fotičem. Dodeljen je bil njegovemu poslanstvu. Kakor njegov šef, tako se je moral tudi on poslovljati iz službe. Ob tej priliki je poslal časniškim agencijam v Washingtonu precej dolgo besedilo, s katerim opravičuje svoj "izstop". Edini, ki se bore v Jugoslaviji proti okupatorjem, so četniki pod Mihajlovičem, pravi podpolkovnik Knezevič. In on se bo boril, kot ostali člani atašejevega štaba bivšega Fotičevega poslanstva urada v Washingtonu, še v nadaljevanju pod Mihajlovičevim praporom. A na razpolago pa so ti četniki tudi ameriški ali pa angleški armadi. S tem je stare Fotičeve ambasade v Washingtonu, o kateri je treba priznati, da je bila izmed malih držav ena najbolj znanih in notoričnih v ameriškem glavnem mestu, konec. Kaj se zgodi z drugimi nameščenci, med katerimi je tudi par Slovencev, ni znano. Bržkone pa ostanejo vsi na plačilni listi. Dela pa večinoma že prej niso imeli, pač pa le plačo.

Palmiro Togliatti je veljal za odkritega nasprotnika Vatikana. Bil je sovražnik klerikalizma v Italiji. V letih po prejšnji vojni se je razvil v voditelja komunistov. Pod Mussolinijevim terorjem je pobegnil v Moskvo. Po zavezniški okupaciji južne Italije se je od tam vrnil, skilcal ko-

munistične zaupnike in jim v bistvu dejal: "Vi se postavljate v ospredje, propagande za odstavljenje dinastije in za republiko. Anglija in Amerika jo podpirata. Torej?" In rezultat je bil, da so po tistem sestanku komunisti v Italiji in z njimi vred Rusija prvi priznali dinastijo v luči "nespornega vprašanja". Republikanska fronta je bila razbita. Dinastija obvarovana in nova koalicijska vlada ustanovljena. Sedanja je bolj demokratična, a brez moči. Tudi Emanuel je brez posebne moči, a ima jo (na papirju) njegov izvrševalec vladarskih poslov princ Umberto. Demokracija v Italiji se torej razvija po silno vijugastih poteh.

Vatikan, kar je isto kot rimsko-katoliška cerkev, je od vsega početka sodeloval — na svoj način kajpada — s takozvano protikomunistično zvezo ošišča Rim-Berlin-Tokio. Zato pa je mikado pred par leti poslal svojega ambasadorja za stalno k papežu, čeprav je na Japonskem komaj peščica katoličanov. Pletle so se intrige in naklepi proti Rusiji. Vatikan ni skrival sovražstva do nje. Proti nobeni državi ni sveta stolica oglašala v svet tako sovražnih izjav kakor proti Rusiji.

A dogodilo se je! Sovražnik Vatikana, komunistični voditelj Palmiro Togliatti, ki je član sedanje italijanske vlade in neoporečno tudi zaupnik Moskve, ter monsignor Giovanni Montini, izvršni državni tajnik Sv. stolice, sta se sešla na uradno posvetovanje, ki je bilo prvo med komunistom in predstavnikom Vatikana. Gre se zaradi odnošajev med papežem in Moskvo. Načela tu ne pridejo kaj prida v poštev, pač pa razne nujnosti. Vsled zmag rdeče armade prehaja na vzhodu Evrope pod pokroviteljstvom Sovjetske unije čezdalje več katoličanov, posebno na Poljskem. Sovjetska diplomacija želi Vatikan prepričati, da rdeča armada ne bo preganjala cerkve. Zeli pa, da duhovščina ne uganja političnih pustolovščin proti Rusiji.

Kaj sta govorila na sestanku v Rimu papežev državni tajnik in pa predstavnik komunistov, ni v zapisniku. Ve pa se točno, da msgr. Montini komunistu Togliattija ni siliti k maši, ne k spovedi. Govorila sta o posvetnih rečeh, bodisi v dobro, ali pa v slabo bodočnosti Italije in njene napredka. Vsako utrjevanje trhlega klerikalizma v nji, kot enako diskreditiranega monarhizma, je v škodo napredku ne samo Italije, ampak vse Evrope. Toda interesi posameznih držav se na take "malenkosti" ne ozirajo. Ljudstva pa se bi morala. In izgleda, da bo itali-

VOJAK FRANCOSKE SVOBODNE ARMADE na povratku v domovino, da v nji ostane. Francoske čete so prišle v Francijo z angleško in kanadsko armado.

jansko ljudstvo pomedlo s stari, če bo le moglo, neglede na diplomatske kupčije, ki se uganjajo za njegovim hrbtom.

Abesinci so v skrbih, ker se jim zdi, da se v Londonu nekaj kuha. Zahtevali so Eritrejo, ki je po prebivalstvu in geografsko del Etiopije. S tem bi prišli do morja, od katerega so jih angleški, francoski in italijanski imperialisti v prejšnjih kupčijah popolnoma odrezali. A sedaj pa se med Etiopci s strahom sušlja, da namerava Anglija vrniti Eritrejo Italiji in še kos osvobodene Etiopije po vrhu. In pa da ji namerava dati ekonomske koncesije v Etiopiji. Torej stara igra "all over again".

V Rimu se vrše velike selitve diplomatov, tistih namreč, ki zastopajo svoje vlade pri papežu. Dokler sta bila gospodar Rima Mussolini in Hitler, so diplomati oziroma in satelitnih dežel rajše živeli v modernih hotelih v Rimu, kot pa stisnjeni v sobah ob vaterkanski dvoriščih. Toda ameriški, angleški in drugi zavezniški diplomati pri papežu pa so morali živeti v Vatikanu, in se počutili za "vaterkanske jetnike" še veliko bolj, kakor pa so se papeži pred lateransko pogodbo. Sedaj na je slika drugačna. Hitlerjev, mikadovi, rumunski, madžarski, slovaški in Paveličevi poslaniki pri papežu so se morali "mufati" in rimskih hotelov v sobe, ki so jih prej imeli zavezniški diplomati.

Kadar zasije nova doba, bo to poglavje preseljevanja diplomatov pri papežu nudilo najboljšo sliko gnilih socialnih razmer sedanjega dobe. In dokazalo bo, kako silno se je zlorabljalo vero in cerkev v strikto politične, posvetne namene.

Eric Johnston se je vrnil iz Moskve. Bil je v Rusiji okrog pet tednov. Videl je veliko, konferiral s Stalinom več ur, govoril na banketih zavezniških in sovjetskih državnikov in ekonomskih veščakov ter študiral. Ko se je vrnil, je novinarjem v Washingtonu 13. julija izjavil, da sta se on in Stalin uverila o veliki potrebi ekonomskega sodelovanja med Zed. državami in Sovjetsko unijo. In pa, da je sodelovanje med ameriškim kapitalizmom in ruskim komunizmom ne le mogoče, ampak obema v korist. Smo pač v dobi silnih sprememb. Kar je bilo še večerj smrtni greh, je danes dožnost in čednost.

Nemci se v Paveličevi Hrvatski ne počutijo več dobro. Se manj pa varno. Zato se truma izseljuje. Ampak imajo ovire, ker so proge in ceste v neprestani nevarnosti pred napadi Titove vojske. To, da Nemci iščejo pot nazaj v "očetnjavo", ni čudno. A kam bo šel Pavelič? Njegov učitelj Mussolini je sedaj sam ob službo in lahko se prigodi, da bo kmalu tudi ob glavo.

Prepir v hrvatskem tisku zaradi Vladimirja Mačka je nepotreben. Predstavijo naj si, da mož nikoli ni bil revolucionar, da je bil prišel na vodstvo hrvatske seljačke stranke zgolj po naključjih, in pa da od kar je Jugoslavija padla, so edina njegova družba nacijski in Paveličevi ljudje. Ako je tak mož pod njimi podlegel duševno, je to povsem razumljivo. Naj se spre-

haja sedaj pod njihovim nadzorom po Zagrebu dve uri na dan, ali po šest ur, to položaja v ničemer ne spremeni. Dr. Vladko Maček je stvar prošlosti, razen ako se bi komu posrečilo, da se ga okliče za svetnika, kar on še nikoli ni bil. A v stiski vse prav pride.

V večnem mestu, na katerega naj bi za božjo voljo ne padla nobena bomba, se je izkazalo, da so ljudje prav tako "grešni", kakor v Berlinu, v Londonu ali kjerkoli na svetu. Zvezno vrhovno poveljstvo je v večnem mestu začelo po okupaciji Rima zapirati javne hiše, ali po domače, bordele, in loviti pecestnice. Pa se je oglašila proti prostituciji v Rimu Katoliška akcija s svarilno pridigo, kako zločesto je od tistih žensk, ki kradejo čast in sloves zibelki krščanstva s tako pregreho... Čemu se ameriški uradniki čudijo, če mu so v zibelki krščanstva bordeli dovoljeni?

Drugo čudo? Zakaj razne katoliške in druge svetohlinske akcije zvrčajo ves greh vedno le na ženske? Ali bi bila prostitucija mogoča brez moških?

Osservatore Romano, ki je glasilo svete stolice, se tudi zgraža nad poniževanjem krščanstva v Rimu. Razumljivo je, da ker je v večnem mestu sedaj veliko ameriških, angleških in kanadskih fantov, pa denar imajo, italijanski dečki pa ne imajo s čem postavljati, so zavezniški vojaki v iskanju ženske družbe brez težav. A čemu pri tem pridigati o krščanstvu? Vojska je v Italiji in deležna je njenih posledic. Iskala jih je.

Izgube nemških in zavezniških letal v Franciji
V prvem mesecu invazije v Francijo so izgubili Nemci 1.067 letal, zaveznički pa 1.284.

PROSVETNA MATICA

V fond Prosvetne matice so vplačala društva, klubi JSZ in druge organizacije v aprilu, maju in juniju 1944 kot sledi:

Številka društva in kraj	Vsota
35. SNPJ, N. Braddock, Pa.	\$ 6.00
36. SNPJ, Wilock, Pa.	6.00
47. SNPJ, Springfield, Ill.	6.00
56. SNPJ, New York City, N. Y.	10.00
81. SNPJ, Red Lodge, Mont.	3.00
82. SNPJ, Johnstown, Pa.	6.00
104. SNPJ, West Allis, Wis.	6.00
162. SNPJ, Palisade, Colo.	9.00
208. SNPJ, Gross, Kans.	3.00
244. SNPJ, Kaylor, Pa.	6.00
321. SNPJ, Warren, O.	6.00
421. SNPJ, Windber, Pa.	4.50
425. SNPJ, Elm Grove, W. Va.	6.72
432. SNPJ, Miners Mills, Pa.	4.50
434. SNPJ, Arma, Kans.	6.00
449. SNPJ, Cicero, Ill.	6.00
Fed. SNPJ, Chicago, Ill.	12.00
Fed. SNPJ, Minnesota	6.00
1. SDZ, Cleveland, O.	6.00

KLUBI J. S. Z.
47. Springfield, Ill. 3.00
114. Detroit, Mich. 6.00

DRUGE ORGANIZACIJE
Soc. pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich. 12.00
Dram. dr. "Ivan Cankar", Cleveland, O. 6.00

Skupaj \$145.72
Tajništvo P. M.

IZ URADA "BIG" TONIJA

Oakland, Calif. — V Proletarcu št. 1917 sem zadnjič poročal, da se naša dva sinova, Joe in Frank, nahajata nekje v Angliji. "Mogoče sta blizu skupaj," sem pisal.

A danes pa lahko povem, da sta se naša zares skupaj 21. maja letos in oba mi pišeta, kako zelo sta bila presenečena.

Naj citiram Frankovo pismo kar v originalu:

"When I arrived at Joe's Headquarters I asked to see Joe, saying I was his Brother. The Clerk almost fell out of his chair."

Obvestil je po tem iznenadenju Frankovega brata, in ko je Joe prišel v urad, sta bila oba tako presenečena, in pa ginjena, da za trenutke ali dva nista mogla najti besede.

Oba sinova nama pišeta, kako vzradoščena sta bila, ker sta se sešla — in pa to še celo tako daleč od doma, na povsem nepričakovanem kraju.

Bila sta skupaj 4 ure. Veliko sta si imela povedati. Dala sta se slikati in tu sta pred vami.

Pišeta nama, vsak s svojega kraja, da se imata OK.

Vsa ta njuna pisma so bila datirana pred 6. junijem, torej predno se je pričela invazija v Francijo. Kolikor je nama do sedaj, ko to pišem, znano, je sin Joe morda še na Angleškem, Frank pa se je peljal v Francijo 6. junija.

Pred par dnevi predno sem to napisal, smo prejeli pismo od njega. Pisal ga je 17. junija t. l. "od nekje v Franciji", v katerem pravi (iz angleškega prevedeno), na naslov "Dear Mother and Dad", da v okoliščinah v katerih ni, ne more povedati točne sedanjega bivališča, "ampak lahko vam zagotovim, da kjer sem, smo s sovražnikom počutili... Francija danes in nato pa v Berlin... Torej samo še dve postaji, predno dokončam svojo turo okrog sveta na stroške davkoplačevalcev.

"Bilo bi nesmiselno, ako bi rekel, da sem na varnem. Sem na varnem, ampak sem prepričan, da bi vidva bila v skrbih zaradi mene neglede kako bi vama zagotavljal, da nisem v nevarnosti. Torej potolažita se! Nisem nič bolj v nevarnosti, ali pa še bolj na varnem, kot so n. pr. pešci na newyorskkih ulicah."

K temu dostavlja, da se bo to trenje prejkone kmalu končalo, morda že pred koncem tega leta. Nadeja se, da bo o Božiču že med nami. Tako piše sin Frank. On je najmlajši v družini, star 29 let, a vzlic temu, da je na bojišču, naju zna tako lepo tolažiti. Da bi se njegove besede le zares uresničile.

Pripovedujejo, da je v našem mestu tisoče italijanskih ujetnikov. Zajeti so bili v Tuniziji v Afriki maja 1943. Nekaj časa so bili v kempu Florene v Arizoni, sedaj so tu. Izvedel sem, da so med njimi tudi trije Slovenci, doma iz Gorice.

To spoznanje se je zgodilo na zelo čuden način. Z dvema ujetnikoma sem prišel v dotiko, ko sta na mestno smetišče peljala smeti iz jetniške kempe. Po znaku na rokavu, "Italy", sem vedel, da sta ujetnika iz bivše Mussolinijeve dežele. Ker italijanščino za silo razumem, sem ju ogovoril z vprašanjem, ako jima je všeč ta dežela. Pritrdila sta. "Da-li sem tudi jaz Italijan," me vpraša eden, in kajpada, odgovor je bil ne, ker res nisem. Poizvedoval pa sem, če je med ujetniki kaj takih, ki razumejo jugoslovanski jezik. Mislil sem si, naj bo že slovenski, ali srbo-hrvatski, glavno je, da izvem, če je kaj naših rojakov med njimi.

En ujetnik mi je odgovoril, da pozna nekoga, ki govori po

jugoslovansko. Dal mi je njegovo ime — Cvitar — in naslov. Cvitar ni slovensko ime, sem si mislil, ampak mar niso Italijani spremenili imena skoro vsem primorskim Slovincem?

Pa sem Cvitarju napisal in odklopi temu jetniku sledeči listek:

"Cenjeni nepoznani rojak. Ako znaš čitati te besede in te zanima naš jezik ter slovenski narod, se lahko seznanimo. Vaš Tony Tomšič."

Naslednji dan sem že prejel listek od štirih rojakov, ki so prišli po krivdi krivičnega miru v zadnji vojni pod Italijo in so sedaj Italijanski ujetniki, ali kako se bi že izrazil. Vseeno, ujetniki so. Na listku se je glasil:

Cenjeni g. Tomšič: Vaš listek prejel. Zelo me je razveselil, enako tudi mojega prijatelja. Prosim, če vam le mogoče, da se snidemo še danes in se menimo v našem domačem jeziku." Podpisana sta bila Anton Cvitar in Stanislav Prinčič.

Takoj naslednji dan sva ju šla z mano obiskat. Tako veselilo se bili naju, ko sva ju nagovorila v slovenskem jeziku, da se ne bi moglo opisati. Predstavila sta nama še nega mladega Slovenca, Vincenc Antončiča po imenu, doma iz Gorice.

Iz svojih doživljajev v vojni so nama imeli veliko povedati. Nič veselega. Zgolj le grozne, strašne reči. Obiskovati so morali samo italijansko šolo. Učili se v nji samo italijanskega jezika. Slovenski jim je bil še celo doma, pri starših, prepovedan. A vzlic temu so se učili slovensčine doma in jo znajo, čeprav ne po šolsko.

Govorili so, da ko se vrnejo, si nazaj pod Italijo več ne žele. Kolikor mogoče proč od nje — to je njihna ambicija. "Poglejte," je rekel Cvitar, "iz nas Slovencev bi radi napravili Italijane, mi pa jih tako sovražimo! Sovražimo pa jih zato, ker dobro vemo, kaj so počeli s Slovenci na Primorskem in potem še v Sloveniji, kolikor jo je prišlo v tej vojni pod Mussolinijevo oblast.

V ameriškem jetništvu so povsem zadovoljni. Dobili so obleke enako dobro kot jo imajo ameriški vojaki. Plačani so po 80c na dan, polovica v gotovini, polovica v kuponih, za katere si lahko kupijo cigarete in piva. Steklenica piva stane samo 10c, paket cigaret 13c. Pravili so nama, da jim ničesar ne manjka, le več prostosti si žele. Radi bi šli v mesto, da ne bi le čepeli zmerom v kemp. Obetano jim je bilo, da se jim bo ugodilo.

Skušal sem v vojaški pisarni kaj doseči za te rojake, pa mi je klerk rekel, da naj še nekoliko počakam. Zagotovil mi je, da se v merodajnem uracu o tem razmotriva in da mi bo sporočil. Kdor bi želel o tem kaj več informacij, naj mi piše na naslov pod tem dopisom.

Iz naše "kokošje naselbine" Petalume se večkrat oglasi rojakinja Jennie Kutzman. Radoveden sem bil, kdo neki je v Petalumi pod takim imenom. Poznal sem rojake s takim priimkom v državi Kansas. Dobro, grem tja, da se prepričam, sem sklenil. Ke se jaz in mama rada voziva, ni bilo ugovora. Na pot sva se podala 4. junija. V Petalumo, do katere je iz Oaklanda 45 milj, sva prišla v dveh urah. Zelo sva jih presenetila, ko sva se jim predstavila, pa tudi jaz sem bil presenečen, ko me je njen zet takoj spoznal, dasi me ni videl že 30 let.

Pravil mi je, da me je videl v Frontenacu (v Kansasu) v "avstrijski" dvorani, ko sem vletel koncertino. Tako smo se seznanili. Njene hčere kot oba zeta so prav vljudni ljudje in naprednega mišljenja. Z njenim

pokojnim možem sva se prav dobro poznala še v Frontenacu, Kans. Hvala tej družini za iskreno prijateljski sprejem in postrežbo. Pa se spet vidimo, kadar bo kaj več gasolina.

Joško Oven je pričel z dobro idejo. Gre v korist Proletarca. Saj res, če nam je kaj za napredek, ne smemo baš v tako resnih časih pustiti Proletarca na cedlu. Razmere za tako agitacijo, kakršno Oven priporoča, so po mojem mnenju ugodne. Je že prav, da smo "šparovni", a ne pri stvarih, ki so za nas vse važnega pomena. Ker nočem Ovenov nasvet podpirati le z besedami, prilagam v sklád dvestoterih v korist Proletarca 5 copakov, ker le na ta način se bo njegova zamisel uveljavila.

Pozdrav vsem podpornikom tega lista.
Anton Tomsich, 2872 E. 9th St., Oakland, Calif.

V Normandiji bilo ujetih tisoče Nemcev

Angleški poveljnik general Montgomery je v govoru angleškimi vojakom v Caenu dejal, da je bilo od 6. junija pa do 12. julija ujetih v Normandiji nad 54 tisoč nemških vojakov.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

X. IZKAZ

Herminie, Pa. Tony Zupančič (Point Marion) \$1; Marie Zornik 50c, skupaj \$1.50. (Poslal Anton Zornik.)

Detroit, Mich. Joseph Topolak \$1.00.
Escondido, Calif. Maria Cupin \$2. Cleveland, O. Louis in Mary Novak \$2. (Izročil Louis Zorko.)
Cicero, Ill. Frank Podlipiec \$1.
Barberton, O. Leo Bregrac 65c.
Santa Ynez, Calif. M. J. Reading 75c.

Star City, W. Va. Lawrence Selak \$2, John Prelec 50c, skupaj \$2.50. (Poslala Rose Selak.)
Detroit, Mich. Kathy Junko \$1.40; po \$1: Joe Grum, Anna Serdoner, Antonia Rezinik in Frances Mezgec, skupaj \$5.40. (Poslala Kathy Junko.)

Detroit, Mich. Peter Benedict \$5; Rudolf in Mary Potocnik \$2.15; po \$2: Joe Kotar in Franjo Kuhovski; po \$1: Joe Koss, Louis Srebernjak, Paul Ocepak, John Krainz, Joe Smoltz, Jack Gorup, Albin Serdoner, Mr. in Mrs. Travnik, Julia Menton, Josephine Botala, Mary Bernik, Anton Zrimec, Martin Menton, Lawrence Sluga, August Platt, Leo Junko, Math Urbas in neimenujani; po 50c: Joe Zrimec, Anton Grum, Mr. in Mrs. Truden, Mr. in Mrs. Frank Bole in Mrs. Furbas; Frank Intihar 25c, skupaj \$81.90. (Nabrala na izletu "Svobode" Joe Koss in Math Urbas.)
New Waterford, C. B., Can. Herman Drobesh 50c.
Indianapolis, Ind. Louis Sasek \$2.00.

Chicago, Ill. Louis Steblay \$2; Anton Andres \$1.15; po \$1: Herman Grebenc (Cleveland), Pauline Podboy (Parkhill, Pa.), Mary Putz in Mary Šifrar, skupaj \$7.15.
Greensboro, Pa. John in Johanna Pečjak \$2.00.
Eveleth, Minn. J. A. Ambrozich \$1.00.
Oglesby, Ill. Kristina Nadvežnik \$1.00.

Oregon City, Ore. Mary Zaniker \$1.00.
Rea, Pa. Frank Samsa \$1.00. (Poslal Marko Tekavec.)
Arma, Kans. Math. Medved \$1. (Poslal Anton Šhular.)
Elizabeth, N. J. Amalija Oblak \$1.00.

Latrobe, Pa. Po \$1: John Fradel, Mary Fradel in Andy Bertl (Darragh), skupaj \$3. (Poslala Mary Fradel.)
Cleveland, O. Paul Chesnik \$1. (Poslal Andy Bozhich.)
New York, N. Y. Kathy Horvatin 90c.
Detroit, Mich. Anton Grum \$1. (Poslal John Zornik.)
Skupaj \$72.25, prejšnji izkaz \$693.47, skupaj \$765.72.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois**

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

UTRUJENA NACIJA, ki so ju Američani ujeli v Franciji. Vsa vojaška oprema za nadaljevanje vojne ju je minila.

Iz upravnega urada SANSA so bila na vse podružnice odposlana naznanila o prvi konvenciji SANSA, ki se bo vršila v Clevelandu 2. in 3. septembra, ter poziv za volitev delegatov in namestnikov. Izvzete so le podružnice, ki so do 30. junija prispevale manj kot \$50 v SANSovo blagajno, a tem je dana prilika do 1. avgusta, da dosežejo svojo kvoto in postanejo upravičene do delegata.

Podružnične tajnike prosimo, da takoj po izvolitvi delegata sporočijo rezultat v naš urad na zadevni listini, ki je tudi bila poslana z naznanilom.

Na podlagi načrta za reprezentacijo, ki ga je odobrila eksekutiva SANSA na svoji seji 1. julija, bi bile podružnice upravičene do 104 delegatov, nevljudne, a prispevalke organizacije pa do 14, skupaj 118 delegatov. Poleg teh imajo pravico do zastopstva na konvenciji člani eksekutive, katere sedaj šteje 10 članov, ter 40 članov širšega odbora. Skupno število delegatov in odbornikov je 168, toda domneva se, da bo konvencija štela manj članov, ker nekateri podružnice ne bodo poslale delegatov.

Primorsko vprašanje

O tem nadvse važnem vprašanju se je zopet pričelo pisati v javnosti — v slovenskih listih. Iz SANSovega urada bi se o tem problemu lahko razposlalo mnogo, mnogo gradiva, toda kaj bi zaleglo? Zavedati se je treba, da o vprašanju slovensko-italijanskih meja SAN ne išče mnenja med našimi rojaki v Ameriki. Če bi mi imeli odločiti, bi to bila "zaključena točka" SANSovega programa. Če zadevne vprašanje ne bosta mogli rešiti vladi Nove Jugoslavije in Italije brez zunanjih mešetarjev, tedaj bo ostalo problem mirovne konference. Mi lahko natismemo na tisoče kolon gradiva v slovensčini, pa bi manj zaleglo kot pa en dober članek v angleščini, razmnožen med ljudmi, ki bodo vplivni pri končnem odločanju o solnčni Goriški, Trstu in Istri, ali ki bodo imeli odločilno besedo. Vseled tega mi ne vidimo vzroka, čemu nekateri "dopisniki" dražijo našo javnost in podtikujejo SANSo, da o tem velikem vprašanju ničesar konkretnega ne ukrene.

Kdor je zasledoval SANSovo delovanje v preteklih 18 mesecih, bo lahko ugotovil, da smo storili vse, da so bile želje slovenskih Amerikancev o primorskem vprašanju sporočene odgovornim organom ameriške vla-

de, kakor tudi predstavnikom Velike Britanije, Sovjetske zveze in Čehoslovaške. SANS je založil brošuro "The Problem of Trieste" in jo razposlal na vse važne osebe v ameriški politiki. Nekaj sto izvodov je bilo razporejenih tudi izven Združenih držav.

Združeni odbor južnoslovenskih Amerikancev (ZOJSA) je dal natisniti na tisoče izvodov pamfleta "The Battle for the Balkans", kar je ime zelo važne fiskuzije pod pokroviteljstvom mesečnika "Free World", vršeče se meseca septembra 1943 v New Yorku. Za Slovence in Jugoslovane sploh je važen tisti del razprave, ki se tiče jugoslovenskih pokrajin pod Italijo. Jugoslovske interese so zastopali Louis Adamič, Sava Kosanović in Bogdan Radica, za Italijo pa se je potegoval profesor Gaetano Salvemini.

Antifašistično višje narodno osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) je na svojem zasedanju meseca novembra 1943 z uradnim odlokom priključil slovensko in hrvaško Primorje, Gorico, Trst in Istro k novi Jugoslaviji, meseca februarja 1944 pa je bil razpuščen Slovenski narodni svet za Primorje in vse slovenske Primorje s Trstom in Gorico je bilo uradno priključeno Združeni Sloveniji. To se je zgodilo na drugem zasedanju Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta (SNOS) dne 19. in 20. februarja t. l., ko se je število poslancev v slovenskem parlamentu zvišalo s 120 na 180 in je bil pisatelj France Bevk izvoljen v predsedstvo SNOSA. Slovenska vlada danes že upravlja vse osvobodene kraje našega Primorja, odprla je že nad 300 slovenskih sol, tiska knjige, časopise in revije v slovensčini, odpira slovenske cerkve — skratka opravlja vsa uradna administrativna dela kakor v drugih krajih Slovenije. SNOS in AVNOJ torej uradno priznavata vse jugoslovske pokrajine pod Italijo za del Jugoslavije. Salvemini je dejal v preje omenjenem "Round Tablu", da je vprašanje meja med Jugoslavijo in Italijo odprla "vojna".

SANS smatra za važnejše se bolj seznaniti ameriško javnost o važnosti in pomenu Primorja in Trsta za Slovenijo, Jugoslavijo in celo centralno Evropo ter neovrgljivo dejstvo, da spada Trst z zaledjem vred Slovencev v Jugoslavijo. V ta namen je sedaj v tisku pamflet z naslovom "The Italo-Yugoslav Frontier". Članke sta spisala Ivor Thomas, M. P., in Mate Vucetič,

ko je ob zaključku razprave predsedovatelj Louis Dolivet ugotovil, da je med drugim bilo tu govora, da se morajo država vrniti pokrajine, ki jih je osiše osvojilo, je Adamič dejal sledeče: "I want to congratulate you (Dolivet) on the splendid way you have summarized the discussion. I should also like you to note that Mr. Salvemini and I feel that the problem of the proper boundary line between Italy and Yugoslavia is thrown open to discussion." Ce so smatrali Italijani Trst za "zaprt vprašanje", tedaj ga je bilo treba odpreti. Izjava Louisa Adamiča, da je sedaj vprašanje pravih mej med Italijo in Jugoslavijo odprto za razpravo (mednarodno razpravo), je pač bilo na mestu. Če je vprašanje "zaprt", čemu sploh razpravljati o njem?

Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik.

MARTIN JUDNICH PIŠE

Znani naš agitator Martin Judnič iz Waukegana, Ill., poroča upravniku v pismu z dne 7. julija med drugim: "To pismo bo malo daljše kot po navadi. Bilo bi še daljše, ako bi mogel tipkati z obema rokama. Na desnici mi je stroj palec in kazalec do kosti 'orašpal'. Rana se izredno lepo in hitro celi. Zdravnik mi je zagotovil, da bom v treh ali štirih tednih zopet lahko šuštaril. Tedaj bom šel pokolektati stare naročnike in morebiti, da dobim tudi kaj novih."

V Proletarcu sem čital Ovnov načrt, ki ima namen pomagati listu iz dolga. Načrt je dober, in v sedanjih razmerah, ko vsakdo dela in primerno zasluži, je tudi izvedljiv.

Pred okrog dobri 20. leti, ko je bil še Frank Petrič upravnik, smo tudi zbirali po \$5. Zdi se mi, da je bil takrat odziv slab. Leta 1920-22 je bila nekaka povojna depresija. Toda sedaj je vse kaj drugače. Upam, da se bo dobilo 200 naših starih socialistov in še toliko somišljenikov, ki bi tisto luknjo pri listu zamašili in še preostanek za prihodnje leto bi moral biti. American Steel & Wire Co. je, znižala z novimi delovnimi pogoji delavcem plačo. Pravijo, da precej. Kako in na kakšen način se je to zgodilo, ne vem, ker jaz nisem zaposlen tam.

The Waukegan News-Sun je dne 5. julija poročal, da so imeli uradniki unije sejo radi tega in da tisto nedeljo 32 delavcev ni hotelo na šiht. Omenjeni list pravi, da so po mnenju kompanijskih uradnikov prenehali z delom zato, ker niso hoteli sprejeti mezdne lestvice, ki je "bazirana na novem produkcijskem standardu, kateri je prišel v veljavo 1. julija."

Kaj bo, kaj bo! Se vojne ni konec, pa so že začeli... Tu Ti pošiljam \$5 v tiskovni sklad, kakor J. Oven priporoča. Družnost! — M. Judnich.

NAZNANILO PODRUŽNICE ST. 2 SANSA

Chicago, Ill. — Naša podružnica je zadnjih par mesecev imela težkoče s prostori za svoje seje. Del poslopja Fleinerjeve dvorane, v katerem je v resnici več dvoran, so spremenili v delavnice za vojno produkcijo, druge primerne dvorane v tej okolici pa nismo mogli dobiti za dan katerega bi radi. Iz tega razloga smo imeli par zadnjih sej na nedeljo popoldne, kar pa posebej v poletnih mesecih ni privlačno. Zato tudi udeležba ni bila taka kakor smo jo bili navajeni na naših prejšnjih sejah.

V prihodnje bomo imeli naše redne seje zopet vsako četrto soboto v mesecu ob 7:30 zvečer v prej omenjenem Fleinerjevem poslopju in sicer v spodnjih prostorih pod veliko dvorano. Toliko v pojasnilo, da bo vsem jasno.

Torej prihodnja seja se vrši v soboto 22. julija. Na nji bo razdeljeno zelo zanimivo čtivo, med njimi knjizica "Izjave antifašističnih voditeljev v Sloveniji", mesečni Bulletin ZOJSA in razne informacije iz SANSovega urada in druge.

Izvoliti bo treba tudi delegata za prvo konvencijo Sansa, ki se bo vršila v Clevelandu, O., 2. in 3. septembra. Naša podružni-

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Oglasil se je tudi moj stari kolega Jože Topoljak iz Detroita s petimi dolarji za ruski relief in s petimi pa v sklad dvestoterih v podporo Proletarcu. Obema iskrena hvala.

V zadnji številki Proletarca je bila označena vsota prispevkov \$15, v tej številki \$10, skupaj \$25. Skupna vsota za ruski relief, objavljena v Proletarcu 21. junija \$1,349.80, od takrat nabrano \$25, skupaj \$1,374.80.

Proletarac siml edino delavcem in njihovim bojem na pravice. V namene ne prikazuje drugega kot da ga naročajo in čitajo.

Prislopite v klub JSZ!

ca je upravičena do dveh delegatov.

Torej bo ta seja naše podružnice zanimiva za vsakega, zato apeliramo na vse, da se je udeleži. Potrebno je, da nas je več skupaj za tako pomembno delo in tudi zabava po seji je bolj živahna in vesela če nas je več.

Torej na svidenje v soboto večer. — John Turk, tajnik.

RESOLUCIJA

Na skupnem zborovanju newyorskkih podružnic SANSA, štev. 46, 59, 63, 85, 87 in 93, dne 20. junija 1944, v Slovenskem domu v Brooklynu, je bila sprejeta sledeča resolucija:

Ker je Slovenski narodni kongres v Clevelandu sprejel resolucije, ki so dale SANSo nalogo, ki jih ima izvrševati, pa so nekateri elementi z zahrbtnim zavijanjem resnice pričeli ruvati proti SANSo in trdijo, da SANS ne zastopa večine slovenskega naroda v Ameriki, in ker je SANS gmotno pomagal ZOJSU, da je bila razkrinkana laž o Mihajloviču, in ker je SANS pomagal, da je ameriška javnost izvedela resnico glede dela Osvobodilne fronte in njene armade pod vodstvom maršala Tita, in sta na podlagi tega razkritja Anglija in Amerika pričeli nuditi pomoč maršalu Titu in njegovi osvobodilni vojski, tako da se more sedaj toliko uspešneje bojevati proti nemškim vpadnim tolpom in Mihajlovičevim izdajalskim četnikom, in ker sta tudi Anglija, Amerika in Rusija poslali svoji vojaški misiji v glavni stan maršala Tita, in ker velika večina nas slovenskih Amerikancev z vso vneto podporo delovanje Jugoslovske osvobodilne fronte, zato naše podružnice odobravajo dosedanje delo SANSA in mu priporočajo, da še z večjo vneto deluje v prilog Jugoslovske osvobodilne fronte in za osvoboditev vsega slovenskega naroda, tako naših Slovencev v Primorju, na Koroskem in v Prekmurju, kajti sedaj je najbolj primeren čas, katerega ne

bomo imeli nikdar, več in zato se ga moramo poslužiti in izrabiti v naš prid. V ta namen naj SANS napne vse sile, ki so mu na razpolago.

Brooklyn, N. Y., 20. junija 1944.

Joseph Zavertnik, predsednik. Frank Padar, tajnik.

S. JACOB AMBROZICH SE NAGLO ZDRAVI

S. Jacob Ambrozich v McKees Rocks, Pa., je nam sporočil na dopisnici, da je dne 22. junija dobil nepričakovane "počitnice". Zlomil si je kosti na levi roki za pestjo. Zdravi se doma. Želimo, da čim prej okreva, ker takih "počitnic" nima nihče rad.

Konferenca "liberalcev" v Milwaukeeju

V nedeljo 16. julija se je vršila v Milwaukeeju konferenca liberalcev, ki se sedaj družijo v Wisconsinu v demokratski stranki. V primarnih volitvah za governerja agitirajo za bivšega milwaukeeške župana D. W. Hoana, ki je sprejel kandidaturu na demokratski listi, kot smo v Proletarcu že poročali.

Kako je izpadel nedeljski shod, ki je bil sklican v mestni avditorij, ko to pišemo nam še ni znano. Za governike so bili povabljeni senator Pepper (demokrat iz Floride) in več drugih.

Kar se tiče soc. stranke v Wisconsinu, je izjavila, da Hoana na demokratskem tiketu ne bi nikakor podpirala, pač pa le, ako bi kandidiral na socialistični listi. A Hoan v soc. organizaciji že dolgo ni aktiven.

Socialistična stranka v Wisconsinu ima polno listo kandidatov (njihova imena so bila objavljena v Proletarcu pred par tedni.)

Zelo ognjevit proti Hoanovi kandidaturi so komunisti, ki v Wisconsinu kontrolirajo politično akcijo unij CIO. Niso zoper njega zato, ker bi mu mogli očitati, da ni progresivec, ali da ne bi podpiral unij, saj je zanje storil več kot katerikoli politik

v Wisconsinu, toda ne morejo ga prebaviti, ker je v njih očeh "socialist". Teh pa taki "komunisti" nočejo, neglede kolikšne bi bile njihne zasluge.

Hoan je pred nekaj tedni izjavil, da ostane kandidat le pod pogojem, če se bodo vsi važni liberalni krogi zedinili zanj.

MLADI ALBERT JERALA POZDRAVLJA

Albert Jerala, sin sodružice Jennie Jerala iz Moon Runa, Pa., je pisal upravniku Pogorelcu in izročal njemu in drugim znancem tople pozdrave.

Albert služi v armadi in je sedaj nastanjen v San Franciscu. Pravi, da se je tam prav lahko privadil, vendar pa želi on, kot vsi drugi vojaki, da bi bilo te vojne vihere kmalu konec in se bi spet lahko vrnili na svoje domove.

Isto tudi mi želimo.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjizica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjizica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjizice je samo 50 centov a postitvno vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawdale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovska radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawdale Ave. CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.)

Ros. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

- CALIFORNIA.**
Fontana: John Pečnik.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Ludvig Yoxey.
Walsenburg in okolica: Edward Tomšič.
- ILLINOIS.**
Chicago in okolica: Frank Bisjak, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik, Frank Zalts in Frank S. Tavehar.
La Salle in okolica: Anton Udovih in Leo Zevnik.
Springfield: Joseph Ovca in John Gorsiek.
Virden: Fr. Hlrsich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.
- INDIANA.**
Indianapolis: Mary Stroj.
- KANSAS.**
Arma: Anton Shular.
Arcadia: John Shular.
West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN.**
Detroit-Dearborn: John Zornik, Leo Junko Sr., Joseph Klarich in John Plachtar.
- MINNESOTA.**
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klub.
Duluth: John Kobl.
Ely: John Teran in Jacob Kunstelj.
Hibbing: Frank Pipan.
- MISSOURI.**
St. Louis: John Spiller.
- MONTANA.**
Butte: Anton Zugel.
East Helena: Joseph Mihelb.
Red Lodge: K. Eranožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Amalia Oblak.
- NEW MEXICO.**
Gallup: Mary in Jennie Marinšek.
- NEW YORK.**
Gowanda: James Dekleva.
- OHIO.**
Akron - Kenmore - Barberton: Mike Kopsch in Matt. Močnik.
- BRIDGEPORT in okolica:** Joseph Snoy in John Vitez.
- Cleveland:** John Krebel, Anton Janovskih in Frank Hribar.
- Fairport Harbor:** Lovrenc Bajc.
- Girard:** John Kosin in Andrew Kravina.
- Liabon-Power Point:** Jacob Bergant.
- Piney Fork:** Frank Zavrtnik.
- Powhatan Point, O.:** John Guzel.
- Warren:** Joseph Jež.
- PENNSYLVANIA.**
Aliquippa: Geo. Smrekar.
Avela: Frank Bregar.
Crafton-Moon Run: Jennie Jerata.
Canonsburg-Strabane: John Terčelj in Marko Tekave.
Export: Jos. Britz.
Forest City: Anthony Drasler Jr.
Point Marion: Tony Zupančič.
Hermine: Alton Zornik.
Imperial: Frank Augustin.
Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, Ilija Bubalo in Frank Cvetan.
- Latrobe:** John in Mary Frajdel.
- Houston:** Louis Britz.
- Library:** Nick Triller.
- Meadowlands:** Martin Bajc.
- Park Hill - Conemaugh:** Frank Podboj.
- Rew:** Anton Stopar.
- Sharon:** Joseph Cvelbar.
- Potovalna zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski koledar in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik, Hermine, za Cambria in Somerset okraj pa Frank Cvetan, Johnstova.
- WASHINGTON.**
Seattle: Lucas Dobejlik.
- WEST VIRGINIA.**
Elm Grove: Frank Kosem.
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.
- WISCONSIN.**
Milwaukee in West Allis: Louis Barborlich.
Sheboygan: Frank Stih.
Willard: Mike Krulitz in Mati Malnar.
- WYOMING.**
Kemmerer in okolica: Anton Tratnik in John H. Krizanik.
Rock Springs: Frank Remitz.

Luxury Liner Crash Wrecks "Equality" Myth

When John Q. Worker wins a badly-needed week's vacation he is told that it is his patriotic duty to stay home.

When "G. I. Joes" are granted brief leaves to visit folks at home they are privileged to ride crowded day coaches.

But when soft-handed business executives travel, a luxury train is ready to accommodate them.

That is the big story coming out of the wreck of the "Santa Fe Chief," crack streamliner, as it speeded across the state of Arizona on Tuesday, July 4.

It is a story that adds eloquently to abundant testimony proving that "equality of sacrifice" simply doesn't exist... in these war days of long hours for regimented labor, and record-breaking profits, ease and abundance for the same old favored super-class of owners.

The "Santa Fe Chief" carried 14 cars for only 158 passengers—including, "the news stories nonchalantly report, "prominent business men and film officials."

Compare the manner in which these "prominent people" travel with the crowded, stuffy coaches assigned to ordinary workers. And then ask yourself where, in any phase of American life, equal sacrifice is being made in this era of national crisis.

We know of one local soldier who was going home to bid his folks good-bye before embarking for the battlefield.

He stood all the way from Nashville to Washington!

This soldier's experience is not an isolated case. It could be multiplied by thousands. Such accommodations are good enough for working class Americans, in and out of the armed forces.

But when "prominent business men" travel they must be given comfort... and plenty of room... and de luxe service... on luxury liners!

Equality of sacrifice? Where is it today?

And where will equality be after this war ends and unemployment returns to America?

—The Reading Labor Advocate.

National Party Conventions Antiquated

National political conventions have outlived their usefulness. The Republican gathering, which has just concluded its labors in Chicago, was no better and no worse than the Democratic National Convention which will soon assemble in the same city.

National conventions of both parties are controlled by political bosses, and the delegates, in the main, look to those bosses for leadership.

The result is that the workers, the farmers and the plain people generally have no voice in the proceedings except as the delegates toss a bone to them occasionally in the hope of winning their votes.

It is entirely safe to say that among the delegates who attended the Republican convention, there were not 20 who could be said truly representative of either the workers or the farmers. The Democratic which is now assembled in the same city.

We need a national primary. Men who aspire to the presidency should not be permitted to hide behind the fiction that they are waiting to be "drafted." They should be compelled to come out in the open and submit their cause to the voters.

That would make it impossible for politicians in "smoke-filled rooms" to pick the nominees for a great party and formulate platforms so worded as to conceal, rather than reveal, what the party chieftains have in mind. — Labor.

White Man Crazy

The Oklahoma Farmer-Stockman recently published two pictures, one of a dilapidated house and the other of a washed-away field. The magazine offered a prize for the best essay on the two pictures. The first prize was won by a Cherokee Indian, who wrote this:

"Both pictures show the white man crazy. Make big tepee. Plow hill. Water wash. Wind blow soil, grass all gone. Squaw gone, papoose too. No chuckaway. No pig, no corn, no hay, no cow, no pony. Indian no plow land. Keep grass. Buffalo eat. Indian eat Buffalo. Hide make tepee, moccasins, too. Indian no make terrace. No build dam. No give a dam. All time eat. No hunt job. No hitchhike. No ask relief. No shoot pig. Great Spirit make grass. Indian no waste anything. Indian no work. White man heap crazy."—The Missouri Farmer.

IN THE WIND

From THE NATION

The Credit Guide Company of Marshalltown, Iowa, is circulating a "patriotic" leaflet advising all Americans to reject the "most sinister, dangerous, and revolutionary legislator ever introduced in the American Congress"—the Wagner-Dingell bill. "Do you want an 'OPA' to ration your medical care?" the company asks. "Do you want to wade through government red tape to secure medical supplies from some bureaucratic clerk who thinks in terms of cost rather than of your medical welfare? (Under similar systems, only those drugs listed by the government can be prescribed.)" The Credit Guide Company derives a good part of its income from collecting on overdue bills for Marshalltown doctors.

Good-Neighbor Note: Some merchants in nearby nations, Printer's Ink reports, now advertise that their goods are not from Argentina.

Columist Cedric Adams, in the Minneapolis Star Journal, says that delegates, alternates, and speakers at the Republican convention were all schooled to make no mention of democracy. Republic is the word.

The Washington Daily News sent six reporters with identical theoretical income-tax data to six different deputy collectors in the Revenue Building in Washington. They came back with six different answers. The returns were \$17.39, \$6.73, \$12.15, \$16.31, \$12.20, and \$16.77. Another reporter then went to the head of the department, who called in his super tax

expert, who, after some time, emerged with what the chief said was the correct answer—\$19.33.

Advertisement in the New Yorker: In war as in peace McCall's is edited directly to the three primary interests of the American Woman—Her Heart, Her Home, Herself.

Department of Censorship: According to Editor and Publisher, a human-interest story about a tank driver in Castelforte, written for the Chicago Tribune, was held up by the censor. When it finally went through, the fact was deleted that the G. I.'s wife back home was an expectant mother. Tracked down by an irate correspondent, the censor explained that he cut it out because the Germans would be able to deduce that the soldier had been home within nine months, and would know that "newly arrived troops were facing them in Rome." The over-zealous censor was shipped back from Italy to Algiers.

Festung Europa: According to the Yearbook of the Bank of the International Settlements, Germany's foreign clearing debts for goods delivered up to September 30, 1943, reached 54,600 million marks. Creditors in order of rank were: France, 4,400 million; Holland, 4,010 million; Belgium, 3,845 million; the "Protectorate," 2,425 million; Italy, 2,000 million; Denmark, 1,890 million.

In the City Hall square of Copenhagen the Danish tourist association has a little wooden hut in which it sells lottery tickets. A citizen went over to one of the many German tanks kept in the square, knocked on the "window," and asked the astounded soldier, "Do you sell lottery tickets here?"

THE MARCH OF LABOR

75 BILLION MORE WAR CONTRACTS TO BE LET

That the war is a long way from being ended was indicated by the rather startling disclosure that \$75,000,000,000 of army and navy contracts for combat materials are still to be placed.

The revelation was made by Donald Nelson, head of the War Production Board, who said that so far \$210,000,000,000 of contracts have been awarded.

Russian Soldiers Turn To American Beer

The high regard in which American beer is held by Red Army men is cited as follows by Colonel Charles P. Porter, in his article, "We Work With Russians," in the New York Herald-Tribune's "This Week Magazine":

"The Russians' indifference to part of our menu was offset by a boundless enthusiasm for American beer. They shared our GI ration of 3.2 beer—pevo, they called it—two cans a day as long as it lasted. General Obrazkov, of the Red Air Force, himself made a special request that the beer supply be continued, at both Russians and Yanks worked better with the daily refresher... On social occasions, language limitations were no handicap. General Obrazkov sat in my hut many an evening and, over cans of beer, we would attempt to learn something of each other's native tongue."

Be wise, rather than witty, for much wit commonly hath much froth.—Trenchard.

Looks Like Russia's Big Reserve May Be in

On all war fronts there is triumph for the forces of the United Nations.

More than once this publication has referred to the powerful reserve army that Soviet Russia was holding in reserve for the knockout. It appears now, that army is in operation and will sweep to the death blow for the Nazis.

If this is not the Russian reserve army that is plunging ahead, the most powerful mechanized army in the world, than the worse for the Nazis, for it means there is still another Soviet army in reserve.

Do not forget though, as we view these things, that the liberation forces of the Allies in Normandy are being of marvelous assistance to the Russian drive. It has developed that the Nazis already have had to pull divisions off the Eastern front, divisions that they could not spare, in the desperate effort to stem the Yank and British tide sweeping toward Paris.

Nor are all the blows struck yet. Hitler's fastest plane undoubtedly awaits his orders for transportation to Tokio, but unfortunately for him, the Tokio official radio Tuesday stated the war in the Pacific is now in the decisive stage and inferred things are not going well for Hirohito.

It is becoming a very little world for the very little man with the very little mustache.

This is the time when full swing, all out production, increased and increased to the nth degree and the peak of war bond buying can aid in the knock out sock. The foe is getting off balance. Let's give those boys who have made him that way everything that possibly can be produced.

Slacking in production postpones the day of triumph. Stubborn employing interests responsible for this, will do well to hold up their end and stop dragging their feet.—Minneapolis Labor Review.

PLANS THAT SPELL INFLATION

Here's what will happen to you if the amendments now proposed to the price control act go through:

The Bankhead (polltaxer, Ala.) plan on cotton textiles will jack clothing prices up to 20%, cost you as consumers \$350,000,000 a year. And it'll be followed by others on other commodities.

The Taft (R., O.) plan to end food subsidies after June 30, 1945 (note, this is well after the election) will raise your food costs on every item you buy at least 10 per cent.

The Smith (polltaxer, Va.) plan to wreck rent control will put you right back in the landlord's net too tender clutches—and your rent bill will go up out of sight.

The Weeks (R., Mass.) plan to let price violators plead innocent of intent to defraud will make enforcement impossible, leaving you at the mercy of every chiseller.

Put them together and they spell inflation for you and an enormous inflation for your children and your children and the fighting men who will have won the war to pay now and in the future.—The CIO News.

LITTLE FELLOW PAYS HIS SHARE OF TAXES

Individual income tax collections during the first nine months of this fiscal year were more than three times as large as in the same period last year, a Treasury statement revealed.

Of the \$12,889,000,000 paid in, some \$5,436,000,000, or more than 40 per cent, came from payroll withholding, pretty good indication that the workers are paying their share of the war's cost.

100,000 NEW "VETS" ARE ON PENSION ROLLS

Opposing legislation increasing the pensions of veterans of World Wars I and II from \$40 to \$50 monthly, Veterans' Administrator Frank T. Hines told the Senate Finance Committee that already more than 100,000 veterans of this war have been added to pension rolls.

Hines said Congress had better defer action until it knows more about what the results of this war are going to be.

OUR REPRESENTATION

Just to illustrate how seriously the Senate took the recent poll tax debate, here was a typical scene: It was mid-afternoon. Three senators were in the Senate chamber. Ninety-three senators were somewhere else. Senator Bilbo was speaking. He was the only senator on the Democratic side. Senator White of Maine was writing at his desk. He was the only senator on the Republican side. Senator O'Daniel was occupying Vice-President Wallace's chair. O'Daniel dozed. He knew he would have no ruling to make. Finally Bilbo moved to adjourn. O'Daniel put the motion. It was recorded as passing by a voice vote, although no one heard a voice.

A REWARD TO GI FOR BEING INDUSTRIOUS

A GI who had completed his allotted years of faithful service retired with a comfortable fortune of \$60,000. He amassed this large sum through courage, enterprise, initiative, attention to duty, faithfulness, military efficiency, the careful investments of his savings—and the death of an uncle who left him \$59,999. — From the Stars and Stripes, London.

That Monetary Conference

Control of the Proposed Global Bank Would Enable a Handful of Big Financiers to Boss World

At Bretton Woods, in the hills of New Hampshire, the representatives of 42 nations are holding a monetary conference. Our government issued the invitations and, of course, is paying all the bills.

Two big proposals will come before the conference: (1) A world bank. That will cost about \$10,000,000,000. (2) A stabilization fund. That will cost about \$6,000,000,000. Uncle Sam will put up more money than any one else, but will not control either the bank or the stabilization fund.

Everyone agrees that it would be nice if dollars, and pounds and francs, and marks, and rubles, all had a certain fixed relation to each other. Some experts say it is possible to bring that about. Others insist it can't be done. We don't know. We don't think the proposition is as important as some people think. For example, it isn't as important as providing jobs for human beings after this war is over.

The world bank is a horse of a different color. If that bank is set up and is supported by the billions in gold Uncle Sam has been hoarding, it will be stronger than almost any government on earth.

In fact, it is not too much to say that the men who controlled the bank would control the world.

That's where the big international bankers come in. They expect to control the bank and, as a consequence, to have a finger in every important enterprise in every country on the globe.

And they will do it all with the people's money. They won't risk a cent. They will just direct the machine and pocket the profits.

Neither American labor nor American agriculture is represented at Bretton Woods, yet labor and agriculture may be affected more seriously by the decisions made there than any other group. There are four members of Congress, but that's about as close as the people get to a "look-in."

Other international parleys are being held from time to time. They have to do with oil, shipping, aviation and a lot of other things. Clever gentlemen are endeavoring to form cartels, or trusts, to control these and other immense enterprises.

In practically every instance men who have a selfish interest in the decisions to be made are doing the negotiating. The people, who ultimately, in one way or another, will pay the bill, have nothing to say.

That is an extremely dangerous way to decide issues which are of vital consequence to all of us.—Labor.

Germany and the Atlantic Charter

A DECLARATION BY BRITISH, FRENCH, BELGIAN, ITALIAN, DUTCH, SPANISH, CZECHOSLOVAKIAN AND GERMAN SOCIALISTS

Now that the defeat of Hitler and his accomplices is no longer merely certain but perhaps imminent, it is a matter of urgent necessity that Socialist opinion should make itself heard about the great problems that will face us when the war comes to an end, for on their solution may depend the fate of many generations.

The undersigned are of different nationalities, but they are united by the same Socialist faith, the same desire for liberty, democracy and peace, and the same conviction that their ideal can be realized only by the union of all the workers of the world, and that nothing but this union can prevent return to economic disorder, to spiritual decadence, and to war. They have formulated in the present declaration their opinion on the German problem which certain recent political incidents have posed in particularly concrete terms. They intend on later occasions to give expression to their views on other essential problems.

While it is imperative that the struggle should end with a decisive military victory, our constant pre-occupation must be to ensure a just and lasting peace. In the meantime, no step should be omitted that may lessen Allied casualties and shorten the sufferings of the enslaved populations. Whether the Germans insist on fighting to the last cartridge will depend on their conception of the future we propose for them as a defeated nation.

Our negative purposes have been defined with the utmost clarity. Every German understands that it is our resolve to destroy the military power of the Third Reich, to impose permanent disarmament on the aggressors, to punish the war criminals, and bring the Nazi and Fascist tyrannies to an end. Until the other day we had supposed that the positive purposes of the United Nations were embodied in the Atlantic Charter. But if, as we are now told, its principles do not bind the Allies in their dealings with the enemy peoples, we are left with no accepted statement of policy.

No one contends that the Charter was addressed primarily to the enemy. It was addressed to all mankind. It defined, as the preamble put it, "certain common principles" on which the President of the United States and the Prime Minister of the United Kingdom "base their hopes for a better future for the world."

If these principles were violated in respect of any people whatsoever, these noble hopes would

not be realized, and the sufferer would be humanity as a whole and not Germany alone. The ideal that "all the men in all the lands may live out their lives in freedom from fear and want" could not be fulfilled for any of us if we were to deny its application to scores of millions of Europeans and Asians.

MUST APPLY TO ALL

The first clause of the Charter ("Their countries seek no aggrandizement (territorial or other)") means nothing unless it applies to the enemy peoples. At whose expense, if not theirs, could we seek territorial aggrandizement? The crucial second clause:—

They desire to see no territorial changes that do not accord with the freely expressed wishes of the peoples concerned.

flows from the democratic outlook of the whole document. It is implicit in the declaration of the last clause that "all the nations of the world... must come to the abandonment of the use of force."

If, as is now proposed, indisputably German populations are to be annexed to Poland "by way of compensation" for loss of territory elsewhere—indeed, if any population whatsoever is to be made to change its national allegiance against its will—history warns us by many precedents that the reign of force will be perpetuated. That the Poles are entitled to redress for the cruel wrongs they have suffered we should be the first to proclaim, but to the injuries the proposed act of barter has no relevance.

These proposals for the alienation and dismemberment of what is properly German territory awaken our gravest fears for the future. Their adoption may frustrate all the efforts of German democrats to eradicate extravagant nationalism from their country. **WE GO BEYOND**

The elementary principles of democracy are not the end but only the beginning of a good settlement. But if they are violated whether at the expense of Poles or of Germans, our advance into a happier future will be gravely imperilled.

We mean, as Socialists, to go far beyond the promise of this Charter. We hope to see the close organization of the economic life of an integrated Europe for the common good of all its peoples. Freedom from fear and want can be secured only by the collective pursuit of full employment and full production. These ends will be attained only when the control of the whole community supersedes

the will of monopoly capital.

This goal we may hope to win only when we can unite in its pursuit all peoples, peasants as well as workers, former enemies as well as allies, throughout the world. We seek, therefore, to avoid, alike in the conduct of the war and in the terms of the settlement, every cause of embitterment. That was the aim, as we read it, of the Atlantic Charter. It must not be discarded.

Karl Ausch,
H. N. Brailsford,
Julius Braunthal,
Louis De Brouckere,
George Chester,
Karl Csernetz,
Farington,
Victor Gollancz,
J. F. Horrabin,
Wenzel Jaksch,
Harold J. Laski,
Louis Levy,
Marthe Levy,
Hector McNeil,
Lucy Middleton,
A. Ramos Oliveria,
Oscar Pollak
P. Ollenauer,
Paul Sering,
G. R. Strauss,
Paolo Treves,
Hans Vogel,
Leonard Woolf.

UNCLE SAM'S PAYROLL NEAR 3 MILLION MARK

Federal Employment Has Grown Like Topsy, Reports of Two U. S. Agencies Reveal

The operate the over-grown government machinery calls for nearly as many men and women as are needed to man our navy and more than a third as many as are in our army.

A joint report by the Department of Labor and Civil Service Commission revealed that Uncle Sam's payroll personnel numbers 2,797,000, with 312,000 employees stationed at Washington. The latter figures compares with 115,000 at the peak of the last World War.

Many thousands of these workers are in navy yards and arsenals and performing civilian work for the armed services, but that does not explain the staggering increase. No one is able to tell how many draft dodgers have connected with government jobs, but the number undoubtedly is large.—Labor.

NOT SO BAD!

Many of our local tavernkeepers have adopted an agreeable system of division of labor with their guests. The management absorbs the federal tax and the customers absorb the drinks.—Howard Brubaker in The New Yorker.